

REDEMPTIO

A JÁSZ ÉS KUN TELEPÜLÉSEK HONISMERETI LAPJA

XXX. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

Ára: 500 Ft

2023. AUGUSZTUS

REDEMPTIO (latin szó, ejtsd: redempció) – visszavásárlás, megváltás, önmegváltás. A szó az 1745-ös Jászkun Redemptiora utal, amikor a jászok és a kunok példás összefogással, saját erejükből visszavásárolták kiváltságaikat. Mária Terézia magyar királynő 1745. május 6-án írta alá a jászok és a kunok redempcionális diplomáját.

Kiss Gábor a jászok új kapitánya

Fotó: Bognár Mária

ÍZELÍTŐ A TARTALOMBÓL

Emlékezés régi jászberényi tanárookra XXXVIII	
A gimnázium önképzőkörének tanárelnökei VII.....	2-4. oldal
Volt egyszer egy híres jászberényi borvidék	
„A homoki szőlők Tokaj-a”	4-7. oldal
Konferencia és tábor Kunhegyesen	10-11. oldal
EMLÉKEINK SUBLÓTJÁBÓL	
A jászberényi Koller kúria és lakói	12-15. oldal
XXVII. Jász Világtalálkozó Jászdózsán.....	16-17. oldal
KÉPES RIPORT a XXVII. Jász Világtalálkozóról	18-19. oldal
Szöllősi Sándor jászkapitány beszámolója	20. oldal
Ötven éves a Honismereti Szövetség	22. oldal
Petőfi Kunszentmiklóson	23-24. oldal
III. Harangtörténeti Konferencia Budapesten.....	25-27. oldal
A Jászkun Hármas Kerület Kézi aratóversenye	
Kunmadarason	28-31. oldal
Küry Klára Veszprémben és Kolozsváron	32. oldal

Emlékezés régi jászberényi tanárookra XXXVIII

A gimnázium önképzőkörének tanárelnökei VII.

A 20. század huszas-harmincas éveiben folytatódott a sikeres önképzőkori tevékenység. Természetesen a magyar szakos tanárok kapták a vezető tanári megbízatást, akik az iskolai munka mellett kiemelkedő közéleti tevékenységet is végeztek.

Ebben az írásban két tanárelnökről emlékezem meg. Csoma Kálmánról, akiről a 2018. decemberi Redemptióban már megjelent egy írásom. Vele kapcsolatban ezért most csak az általa vezetett önképzőkörben történeteket idézem fel. A másik vezető tanár, akiről jelen kiadványban írok, Majtényi Károly.

Csoma Kálmán (1886–1956) 1886-ban született Nagykanizsán. Édesapja pénzügyi forgalmazó volt, s az ország különböző városaiban dolgozott. Nem derül ki, hogy Jászberényben dolgozott-e. Fia, Kálmán, aki a jászberényi főgimnáziumban kezdte meg középiskolai tanulmányait az 1896/97-es tanévben, s tandíjmentességet kapott. Nagy a valószínűsége, hogy az édesapja ekkor már nem élt. Édesanyja, Varga Mária is elhalálozott, amikor 11 éves volt Csoma Kálmán. A szülőtlenné vált kisfiút nem tudni kik, talán rokonok karolták fel. 1904-ben érettségizett, és egyedül ő készült tanárnak. Elérte célját, magyar-latin szakos tanári diplomát szerzett a budapesti egyetemen. Egy év szentesi tanítás után, 1910-ben az Alma Materében folytatta tanári munkáját. A jászberényi József Nádor főgimnáziumból az 1926/27-es tanévben Budapestre helyezte a minisztérium, megbízta a Horthy Miklós Kollégium vezetésével.

Már a középiskolás évek alatt aktív tagja volt a főgimnázium önképzőkörének. VII. és VIII. osztályban könyvtári segéd volt. 1902. szeptember 19-én Kossuth Lajos születésének 100. évfordulóján az önképzőkör ünnepi ülésén Csoma Kálmán VII. osztályosként felolvasást tartott. Ebben az évben történelmi pályatételre készített *Az erdélyi fejedelemség szerepe a török uralom korában* című dolgozatával elnyerte a pályadíjat. Nyolcadik osztályban a haza bölcsénének, Deák Ferencnek 100. születésnapja alkalmából rendezett iskolai ünnepélyen szintén felolvasást tartott.

Jászberényben 16 évig tanított, ez idő alatt kétszer bízták meg az önképzőkör vezetésével. Mind a két alkalommal a hazafias érzés ápolására és erősítésére törekedett a kör minden munkájában.

Dr. Csoma Kálmán

Az 1923/24-es tanévben, amikor 49 éves volt, az önképzőkör tagja és 58 pártoló tagja volt a körnek 9 rendes ülés mellett 2 díszülést tartottak. 1924. január 24-én *„Madách Imre emlékére az önképzőkör magas növőjű díszülést tartott, melyen az Ember Tragédiáját dr. Csoma Kálmán vezető tanár méltatta, kinek ünnepi beszédét stílszerűen foglalta keretbe az Ifjúság szavalaival, ének és zene számaival”* - olvasható a tanévi értesítőben. A másik díszülésre március 15-én került sor. A nagyközönség mind a két előadást dicsérlettel emlegette. Ebben az évben a szabadelőadások főleg matematikai és fizika témájúak voltak, az irodalom köréből kevesen választottak előadástémát. A szavalók kedvelt költője Petőfi Sándor volt, az ő versei közül hallottak többet a kör tagjai. Az 1925/26-os tanévben a kör tevékenységének indításakor az igazgató és a vezető tanár az önképzés fontosságáról és életbevágó céljáról beszélt. 45 rendes és 52 pártoló tagja volt ekkor az önképzőkörnek, akik a rendes előadások mellett négy díszülést is szerveztek.

1925. november 29-én a Magyar Tudományos Akadémia 100 évét idézték fel, s gróf Széchenyi Istvánra emlékeztek. December 13-án zárt ülésen Vörösmarty Mihály 100 éves eposza, a Zalánfutása volt a téma.

1926. március 15-én a magyar szabadság hajnalhasadásának ünnepén méltó megemlékezést tartottak. Majd június 4-én az akkor élő legnagyobb regényírót, drámáírót, Herczeg Ferencet köszöntötték 40 éves írói jubileumán. A kör tagjai természetesen részt vettek az iskolai ünnepségek rendezésében is.

Az önképzőkörben 1925 októberében indult hosszú, eredményes útjára az iskola aeroköre négy hetedik tanulóval a kormányozható léghajóról és a repülőgépről készített előadásaival. Mint minden évben, most is készítettek dolgozatokat a kör tagjai a kiírt pályatételre. A *Tehetetlenség elvéről* és a *Csonkamagyarország energiaforrásai* dolgozatok szerzői jutalmat kaptak.

„A kör ezidei működése az önképzés terén határozott fejlődést mutat, mi foképpen a bírálatok számának emelkedésében jutott kifejezésre, mert az előadásokat követő egészséges viták nemcsak a minősítés tisztázását, hanem a tanulók szabadelőadásbeli készségének nevelését is előmozdították” - írták a tanévi értesítőben.

Dr. Csoma Kálmán tudóstánár volt, aki kutatásaival, írásaival példát mutatott a jövő nemzedékének. Egy felbecsülhetetlen eszmei értékű művét meg kell, hogy említsék. 115 éve jelent meg a *Jászberény nyelve* című könyve, mely egyedül álló a maga nemében. Tartalmas, példamutató pedagógus élete 1956. március 23-án véget ért. A tudóstánár életéről, gazdag munkásságáról szóló, fent említett írásom olvasását ajánlom.

Majtényi Károly magyar-latin szakos rendes tanár az 1927/28-as tanévben került Jászberénybe, a megüresedett magyar tanszékre, a sümegi állami reáliskolából.

Jászberényi éveit megelőzően több rövidebb-hosszabb állomása volt pedagógus pályájának. 1909 és 1915 között Szamosújváron tanított Milosits családnéven. Az Újság című lap 1915. augusztus 26-i számában megjelent, hogy engedéllyel Majtényire változtatta nevét.

1916/17-ben Fogarason az Állami Gimnázium volt a munkahelye, rövid ideig. Még ebben az évben Szekszárdon helyettesített. Fogarásról 1918-ban menekülni kellett neki is. A nagykanizsai Kegyes Tanítórend Katolikus Gimnáziumába helyezték.

Ezt követően Sümegre került. 1927-ben pedig Jászberényben folytatta oktató-nevelő munkáját. Mind a két tantárgyát, sőt a német és a francia nyelvet is tanította, heti 20-nál több órában.

Kezdetből aktívan bekapcsolódott az iskolai életbe. Július elején rendezték meg az országos Tanügyi kiállítást, melyre több tanár dolgozott ki mintatanítás, mintóra formájában egy-egy témát. Majtényi Károly *Az ellenreformáció kora* című témát választotta.

1927-ben az önképzőkör ideiglenes vezetője volt, Jankovics Jánost helyettesítette. Az alakuló ülésen hangsúlyozta, *„hogy e kis csonka ország fiai csak úgy állhatják meg a nemzetek dúló harcában, ha megtanulják a szellem fegyverével való bánást, Ebben a szebb jövőre termelt magyar ifjúságban bízunk egy halálra szánt, de élni akaró nemzet”*.

1928/29-ben az önképzőkör vezetését rábízták. *„Az alakuló ülésen a vezetőtanár lelkesítő beszédet intézett a tagokhoz. Felhívta a figyelmüket a magyar ifjúság kötelességére. Rámutatott arra a tényre, hogy a nemzetek versenyében ma már nem elég a testi erő és a vitézség, ezek mellett a régi magyar erények mellett szükségünk van arra is, hogy a szellemi, az ipari, a gazdasági élet minden ágában versenyképesek lehessünk. Ezért a szorosabb értelemben vett iskolai tanulmányokon felül, minden magyar középiskolai tanulóknak ki kell venni a részét az önképzés munkájából is”* – őrzi a tanév végi értesítő a mondatait.

Ebben a tanévben 41 rendes és 69 pártoló tagja volt az önképzőkörnek. Tartottak 14 rendes ülést. A rendes ülések mellett három, szépen sikerült hazafias ünnepélyt rendezett a kör, melyeken a város közönsége is szép számmal megjelent. Október 6-án az aradi vértanúkra emlékeztek, Balázs Béla nyolcadik osztályos tanuló, az önképzőkör ifjúsági elnöke mondott dicséretes, emlékező beszédet. Február 10-én a helybeli Szent Ferenc Kulturházban Petőfi Sándor halálának 80. évfordulóján, és egyben Szendrey Júlia születésének 100. évfordulóján rendezték meg a nívós emlékező műsort, melyen Majtényi Károly mondott beszédet, s látott a közönség egy egyfelvonásos

színdarabot is. A harmadik ünnepi ülésre március 15-én került sor, ahol szintén Balázs Béla volt az ünnepi szónok.

A tagok igen szorgalmasak, aktívak voltak a gyűléseken, ünnepélyeken. Bizonyítsák ezt a következők: elhangzott 6 beszéd, 16 szabadelőadás – Vörösmarty Mihály, Arany János, Petőfi Sándor, Zrínyi Miklós, Katona József, *A magyar múlt erdélyi emlékei* témában és több természetrajzi ismeretből – 10 felolvasás, 6 szavalt, 6 zeneszám, s 10 megbíráltott rajzot is készítettek a kör tagjai.

Érdekes, tanulságos kirándulásokat szervezett, vezetett a kör tagjainak. 3 napos kirándulást a Balaton vidékére 1928-ban. A következő évben 3 csoportban 2–2 napos budapesti tanulmányi kiránduláson vettek részt a kör tagjai. A VII. és VIII. osztályosok november 3–4., a VI. osztályosok december 3–4., a V. osztály tagjai május 4–5. napjait töltötték fővárosban. A város nevezetes épületei, szobrai mellett a Nemzeti Színházban előadást is láttak, jártak az Állatkertben, illetve a VI. osztályosok megtekintették a *hydroxygén* gyárat.

A negyedik osztályosokkal június elsején Aquincumban jártak, Budapesttől hajóval utaztak. Megnézték a Római fürdőt, a vízvezetékét, az Amphiteátrum maradványait, a múzeumot, s végül az Állatkertet is bejárták.

Közéleti tevékenysége szerteágazó volt: Országos Rákóczi Szövetség társelnöke, a Zala vármegyei Dalosszövetség tiszteletbeli elnöke, a budapesti Rákóczi Ferenc társaság tiszteleti tagja, Nagykanizsai Zrínyi Miklós Irodalmi és Művészeti Kör tiszteleti főtárgya, az Országos Középpiskolai és Katolikus Középpiskolai Tanáregyesület tagja, a jászberényi Rákóczi-kör ügyvezető társelnöke, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság rendes tagja, a Magyar Pedagógiai Társaság külsős tagja. A város által rendezett ünnepélyek szónoka volt, tartalmaz emlékbeszédeket mondott.

Az 1929/30-as értesítőből kiderül, hogy *„A Nm. VK Minisztérium (...) a f. isk. év végén pedig Ágotai Ferenc r. tanárt a sümegi áll. reáliskolához, Majtényi Károly r. tanárt a nagykállói áll. reálgimnáziumhoz helyezte át”*. Az Előrs című folyóirat 1930. június 28-i számában egy cikk írója keresi a két népszerű tanár áthelyezésének okát. *„Ágotay és Majtényi nagy szerepet játszanak Jászberény*

politikai és társadalmi életében. Mint tanárok, az ifjúságot erősen hazafias szellemen nevelik, mint politikusok pedig a független jászok történelmének és a magyar nemzet szabadsághőseinek szellemét hirdetik. Ugy látszik, már ez is nagy bűn, (...) Nem elnökei ugyan a jászberényi függetlenségi és revíziós pártnak, sőt titkári, vagy jegyzői tisztük sincs: a törvény engedelme szerint egyszerű tagok csak, mégis sorompóba léptek ellenük, akik azt képzelik, hogy Jászberényben minden politikai és társadalmi szereplés az ő monopóliumuk. (...) Politikai hitvallásuk miatt indult hajsza Ágotay és Majtényi ellen, akik az iskolán kívüli népművelés munkájában is a hazafias kötelezettségek teljesítésére buzdították a hallgatókat. De osztályaik tanításában és az érettségi vizsgálatokon is elismerésre méltó eredményeket értek el, sőt dicséreteket kaptak. (...) Nyilván ezért a dicséretes tevékenységért kapták azt a büntetést, hogy Jászberényből a legtávolabbi eső falvakba helyezik át őket”. Jászberény lakossága a rendelet revízióját követelte.

Majtényi Károly tehát az 1930/31-es tanévet a nagykállói Állami Szabolcs Vezér Gimnáziumban kezdte. Az iskola Értesítőjében így emlékeztek az érkezésére: *„Majtényi Károlyban kötelességtudó, jó pedagógust nyert az intézetünk, kit szeretettel fogadtunk érkezésekor s kinek sikerült ezt a szeretetet egész éven át nemcsak megőrizni, hanem melegebbé is tenni.”*

Az 1935/36-os tanévben a Sümegi Magyar Királyi Állami Kisfaludy Sándor Gimnáziumba helyezte a Nm. VK Minisztérium. 1935. szeptember elsejétől ismét régi munkahelyén tanított 1947. április elsejéig. Ugyanis a *„VKM teljes szolgálatának betöltése miatt nyugdíjazta. Személyében egy vérbeli pedagógust veszítettünk el, akinek neve mindenkör a becsületos magyar jövő egyik útpépítő harcosát fogja jelenteni. (...) Előkelő gondolkodása, erős, de jóindulatú kritikája és igazságszeretete sok hitet és tisztelőt szerzett nemes egyéniségének”* – írták többek között az év végi értesítőben.

Az évek során jelentek meg írásai például a *Magyar Pedagógiában*, 1915-ben *Törvény-e a törvény?* című, 1916-ban *A cselekvés iskolája felé*, valamint a *Középpiskola reformja* című írása.

Sümegi lakos maradt haláláig. Feleségével két fiút neveltek fel, akik az ország több gimnáziumában tanultak. Hiszen a család együtt költözött az apával. Mindenütt kitűnő tanulók

voltak, sok díjat nyerek el. Mind a ketten szorgalmas, eredményes tagjai voltak az önképzőköröknek. Zoltán 1931-ben Nagykállóban kitüntetéssel érettségizett, állatorvos lett. Károly pedig 1936-ban Sümegen érettségizett kitüntetéssel, orvos lett.

„Igen jó módú családnak számítottak az akkori időben. A sümegi várral szemben voltak szőlő birtokaik. Az üknagymám örökölt Pallini családi birtokokat.” (Kubicsek Máté)

Dr. Majtényi Károly életútjának csak töredékét mutattam be, de úgy gondolom, hogy így is látható, egész élete az iskoláról, a tudásátadásról, a hazafias nevelésről szólt.

Remélem, hogy e kis írással méltó módon emlékezem, emlékezik az olvasó a két, majdnem elfeledett tanárra. Nyugodjanak békében!

Források:

Jászberényi Magyar Királyi Állami Főgimnázium Értesítőinek 1927 és 1931 közötti számai,

Nagykállói Szabolcs Vezér Magyar Királyi Állami Gimnázium Értesítőinek 1930 és 1936 közötti számai,

Nagykanizsai Kegyes Tanítórend Katolikus Gimnáziumának Értesítői 1918–1919.

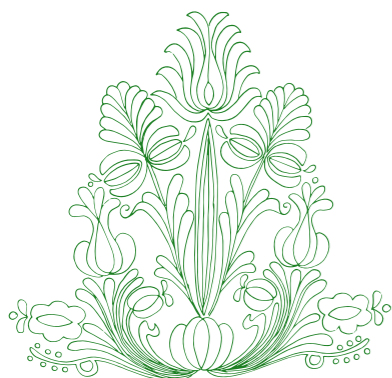
Sümegi Magyar Királyi Állami Kisfaludy Sándor Gimnázium Értesítőinek 1924 és 1947 közötti számai,

Szamosújvári Magyar Királyi Állami Főgimnázium Értesítői 1909 és 1915 között.

Az interneten található írások: <http://www.keszthelytarsulas.hu/doc/csaladtortenet22.pdf>.

Családom története, Készítette: Kubicsek Máté

Csörgő Terézia
ny. biológia-kémia szakos tanár

Volt egyszer egy híres jászberényi borvidék „A homoki szőlők Tokaj-a”

A Budapesti Hírlap 1857. év egyik júliusi számában az ausztriai birodalom külkereskedelmét elemezte, ezen belül is „Bor, más szeszes italok, eczet és szőlő” címszó alatt. Nem megyünk bele részletesen a cikk szakmai fejtegetéseibe, azt viszont a cikk egyértelműen megállapítja, hogy a birodalom borból importra szorult, és ezt döntően az európai bornagyhatalomból Franciaországból importálta. A tanulmány külön kiemeli, hogy az osztrák birodalom különböző tartományai közül a legjobbat és mennyiségben is a legtöbbet a királyi Magyarországról szerezte be, külön kiemelve a tokaji, soproni-rusztai, szekszárdi, egri, budai, érmeleki, somlói és neszmélyi borokat.

Földmíves Iskola Jászberényben

Ami viszont számunkra jászokra is felemelő érzést jelent, az alföldi borok kínálata között ott szerepeltek a jászberényi borvidék ízes borai is. A Jászberény és környékén készített borok az egri-gyöngyösi borokkal természetesen soha nem vetekedtek sem mennyiségileg, sem minőségileg. Talán mai kifejezéssel élve ár-értékarányosan voltak igazán versenyképesek a jászági borvidék borai, és így számos fővárosi, és néhány nagy vidéki város éttermének a kínálatában évtizedekig ott szerepeltek.

A jászberényi borvidék ismertté válásának főbb okai

Három fő tényező játszott szerepet abban, hogy a jászberényi borvidék borai országosan is ismertek lettek az 1890-es évektől.

Az első egy szomorú ténynek a következménye, hogy az európai szőlőterületeken az 1860-as évek végén az Amerikából megjelenő filoxéra – más néven a szőlőtetű, a levétetűk közé tartozó és a szőlő gyökerein élősködő rovar – megjelent Európában, és óriási pusztítást okozott a magyarországi szőlőkben az 1870-es évek második felétől. A jászberényi homoktalajon a filoxéra nem végzett akkora pusztítást, mint például a közeli gyöngyösi és egri borvidékeken. Jászberény határában több mint tízezer hold futóhómoz van, amely szőlőművelésre kiválóan alkalmas. A Neszúrben termett bor sok hegyi szőlő termésének minőségével vetekedett, különösen a jó

szőlőfajtákkal beültetett termőterületek. Talán egy kicsit túlzó volt az akkori idők mondása, de volt benne sok igazság, hogy a jászberényi borvidék „a homoki szőlők Tokaja”.

A második fő szempont a méltán országos hírűvé vált jászberényi földműves iskola megalakulása, és a mintaszőlőtelepek létrehozásával egy egészen magas szintű szőlőművelési kultúrát honosítottak meg.

A harmadik fő szempont pedig a zsidó szőlőtulajdonosok növekvő száma. Ők a szigorú gazdasági racionalitásukkal a művelés hatékonyságát jelentősen növelték. A szőlőtelepítések felkarolásával, továbbá foglalkoztattak a szőlőművelésben és a borfeldolgozásban olyan nagy tapasztalattal bíró szakembereket, akik tudásukkal jelentősen hozzájárultak a helyi borkultúra növeléséhez.

A Jászberényi Bortermelők Első Pinceszövetkezete Rt. megalakulása

A jászberényi szőlős gazdák már jó ideje foglalkoztak azzal a gondolattal, hogy boraik jobb értékesítése érdekében egy közös pinceszövetkezetet kell alakítaniuk. Első lépésben Koncsek István polgármester elnökletével meghívták a Gyöngyös-Visontai Bortermelők Szövetkezetének akkori vezetőjét,

történjen. Emeljünk ki néhány fontosabb szempontot, amelyet az alapító okmány tartalmazott:

- Présházák, pincék, szőlőcsomagoló helyiségek, törkölypálinkafőző fenntartása.
- Szőlőművelés és borkezeléshez szükséges gépek, eszközök és anyagok forgalomba hozatala.
- Termésre és beraktározott borra előleg nyújtása.

Jászberényi Bortermelők Első Pinceszövetkezete mint részvénytársaság Jászberény.					
Év	F A J	Hliter ára K	Év	F A J	7 dlt. ára K
1910	Kadarka	52.—	1909	Olasz Rizling	0-70
1911	Kadarka	50.—	1906	Olasz Rizling	1-30
1911	Olasz Rizling	54.—	1907	Zöld Szilváni	1-50
1911	Mézes fehér	52.—	1907	Rajnai Rizling	1-70
1909	Olasz Rizling	72.—	1911	Törköly	1-60
1911	Törköly (saját főzésű)	220.—			

Hordókat kölesön adunk
melyeket 30 napon belül a felszámított árban vissza vesszük. :: Nagybani vételnél az árak külön megállapodás szerint. 16207

Hirdetés az újságban

Hajduska Rezsőt – egy kiváló szakembert – aki egy részletes előadás keretében fejtette ki, milyen előnyökkel jár egy pinceszövetkezet megalapítása a szőlősgazdák számára. A nagy előrelépést az jelentette, hogy a nagy jászberényi szőlősgazdák, és abban anyagiilag is érdekeltek összefogásával 1910. június 26-án tartott közgyűlésen létrehozták a részvénytársaságot. Részletesen kidolgozták a szövetkezet alapszabályát, és 100 000 korona induló

– Egyéb, a bortermelés és kereskedelemmel kapcsolatos ügyletek és bank-ügyletek megkötése.

Az igazgatóság tagjai a város legmódosabb emberei voltak. Az első induló részvényesek névsora: Besenyei János, Koller Imre, dr. Szabó József, dr. Oláh István, Detki András, Sárközy Döme, id. K. Tóth Sándor, Vallus István, Tótfali Gerő, Eördögh János, Friedwalszky István, Kiss L. József és Fecske János.

170. Jászberény. — Jászberényi bortermelők első pinceszövetkezete mint részvénytársaság. — (1910–1960.) — Alaptőke: 100,000 K — névre szóló 1,000 drb 100 K-ás részvényben. — Igazgatóság: Leitersdorfer Dávid, Besenyei János, Koller Imre, dr. Szabó József, dr. Oláh István, Detki András, Sárközy Döme, id. K. Tóth Sándor, Vallus István, Tótfali Gerő, Eördögh János, Friedwalszky István, Kiss L. József, Erdős András, Baráth István, Fecske János. — A céget jegyzi: két igazgatósági tag együttesen. — Alapszab.: 1950 június 26.

Újsághír a szövetkezetről

alaptőkével jegyezte be a vállalkozást a Szolnoki Törvényszék. A gazdasági társaság elsődleges célja az volt, hogy a részvényesek és a szőlősgazdák termékének a feldolgozása, és értékesítésének megszervezése magas szinten

Az alapítók az okmány szerint hosszútávban gondolkodtak, mert a részvénytársaság működését ötvenéves időszakra tervezték. Azt már a történelemből tudjuk, hogy ezernyi ok miatt a részvénytársaság a

tervezett ötven év helyett csak 28 évet élt, mert 1939 februárjában végleges felszámolásra került.

Magyar szőlő- és bortermelés felvirágzása a kiegyezés után

Az 1867-es kiegyezés után az önálló magyar kormányzat jelentős anyagiakkal támogatta a magyar minőségi szőlőtermelést és borászatot. 1878-ban a királyi Magyarországon 41 borvidéket tartottak nyilván hivatalosan. 1880-ban a még borászati kormánybiztos pozíciót is létrehoztak, Miklós Gyula személyében, ő volt az első biztos.

1869-ben megindult a *Borászati Füzetek* kiadása, majd ötévves működés után jelentősen megújulva *Borászati Lapok* néven futott tovább ez a döntően szakmai folyóirat. A szőlő- és bortermelők számára mindig fontos tanácsokat adott, és állandó hírforrásul is szolgált az akkori idők nevezetesebb szakmai eseményeiről. Az 1870-es években Jászberény részéről Tarnay Károly volt a jászági események állandó tudósítója.

Az 1880-as években ún. borászati és szőlészeti vándortanítókat is kiképeztek, akiknek az volt a feladatuk, hogy állandóan járták a borvidékeket, és hasznos tanácsokat adtak a gazdáknak. Ezek közül az egyik legnevesebb Heinrich József volt, aki többször is járt Jászberényben, előadásokat, tanácsokat adott a jászberényi szőlősgazdák számára. De Jászberénynek is volt egy igen termékeny tollú tekintélyes mezőgazdasági szakírója. Sokak által ismert, és igen népszerű Hamza Pál néptanító – Hamza Dezső Ákos neves filmrendező és festőművész nagyapja – volt az a személy, aki a kis nebulók tanítása mellett

bortermelő gazdák munkáját összefogta, és az érdekeiket képviselte. A jászberényi szőlőbirtokosok Tarnay Sándor bankigazgató kezdeményezésére elhatározták, hogy a jászberényi

A Trianon utáni időszak

Az 1930-as években Jászberényben és a Jászságban nagyon sok szőlőbirtokos volt, és az eltartottakkal együtt ez több mint tízezer ember megélhetését

így természetesen a jászberényi szőlősgazdáknak is, mert a *Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete* és a *Magyar Szőlőbirtokosok Országos Szövetsége* közös közgyűlésén a két egyesület egybeolvadását mondták ki. Jászberény részéről a választmány tagjai voltak: Baráth Endre, Ehrlich Lajos, vitéz Kiss Kálmán és Konksek Béla.

A Borászati Lapok érdekesebb jászberényi hírei

Szemelgetve a szaklap híreiből, kiemelt helyen tudósított arról, hogy Jászberényben 1896-ban megnyílt a korábban már említett, és híressé vált földműves iskola. Működésének második évében az iskola birtokából 40 kat. hold területet jó minőségű szőlővel telepitettek be. Ez az új mintatelep igen jó hatással volt az új telepítésekre, és a régi szőlők kezelésére. Emellett az iskola nagy szaktudású tanárai rendszeresen ismertető előadásokat tartottak az érdeklődő helyi szőlősgazdák számára.

Az 1910-es években a pinceszövetkezet hirdetéséből megtudjuk, hogy milyen borokat kínáltak eladásra (kis palackban) és nagytételben (hordóban).

A budapesti Árpád Vendéglő újsághirdetése

A Nagy Háború kirobbanásának évében egy részletes tanulmány jelent meg, hogy a jászberényi szőlőkre két nagy veszély leselkedik, az egyik az állandóan jelenlévő szőlőmoly, a másik pedig az időjárás szeszélyéből a tavaszi fagyveszély. A jászberényi földműves iskola igazgatója – Veniss Gyula – részletes vizsgálatot végeztetett, és megálapításának megdöbbentő lényege,

hogy a nagy tavaszi fagyok esetén a szőlő teljesen lefagyott, de „*a keresztes szőlőmoly opalizáló tojásai nem fagytak le*”. A tanulmány részletesebb megálapításai nem megyünk bele, de az eredmény az lett, hogy egy teljesen új védekezési (permetezési) módszert kellett bevezetni.

Bock Lajos kaposvári vendéglős újsághirdetése

A jászkun területekről csupán a jászberényi borok jutottak el az ország különböző piacaira, és az országban igen sok vendéglő kínálatában szerepeltek. A korabeli újságok hirdetéséből emeljük ki néhány vendéglőt, ahol hirdetésükben külön is feltüntették a jászberényi bor kínálatát. Csak példaként kiemelve Budapesten az Árpád vendéglőt (VI.ker.) és a Kispipa vendéglőt (Nagymező u. 11); vidéken, Kaposvárott Bock Lajos vendéglőjét (a Széchenyi-téren).

No. - Szőlősgazda	Eladói borkészlete
1 Konksek István	400 fl.
2 Leitner Ármán	500 fl.
3 Tófalvi Gergő	300 fl.
4 Bartal Béla	300 fl.
5 Windhoczka Dezso	200 fl.
6 Sárközy Béla	200 fl.
7 Pinceszövetkezet	400 fl.
8 Dr. Konksek László	180 fl.
9 Balogh Károly	30 fl.
10 Friedwalder István	200 fl.
11 Baráth Endre	300 fl.
12 Schürer Adolf	150 fl.
13 Lakatos Mihály	300 fl.
14 Juhasz Nyitó János	100 fl.
15 Szakall János	200 fl.
16 Kis F. Imre	100 fl.
17 Detti András	140 fl.
18 Buczkó János	60 fl.
19 Geden Vendel	85 fl.
20 Bathó Jenő	100 fl.

A jászberényi szőlősgazdák eladói borkészleteinek listája

1929-ben közölték a Jászberényi Szőlősgazdák Egyesület tagjainak eladói borkészletét. A lista azért is érdekes és

fontos, mert a legnagyobb jászberényi bortermelők megtalálhatók és közel mekkora mennyiségű bort értékesítettek azokban az években.

1938-ban megnyílt a *Jászberényi Állami Borpince* (ismertebb nevén a *Borköz-pince*), írta a Borászati Lapok szaklap márciusi száma. Az ünnepélyes megnyitás keretében átadott pince 5000 hektoliter befogadóképességű volt. A város országgyűlési képviselője a megnyitó ünnepségen azt hangsúlyozta, hogy milyen nagy jelentősége van ennek a szövetségi tömörülésnek a gazdatársadalom érdekében. Ez a létesítmény nagy befogadóképességével, illetve tárolókapacitásával a szőlőfeldolgozás és a bortárolás központjaként működött Jászberényben.

Rövid tanulmányunk végén csak érdekességekkel jegyezzük meg, habár szoroson nem tartozik a jászberényi bor legendás történetéhez, de a Jászkun Kerület első orvosa Heidenreich János Lajos volt, aki 1775-ben a must erjedéséről írt tudományos értekezést elsőként Magyarországon. Ez a tanulmánya nemcsak Magyarországon, de különleges tudományos megközelítettsége miatt a szőlészet és borászat történetével foglalkozók számára szakmai szempontból nagyon érdekes és figyelemreméltó. Végezetül, sajnos ma már csak nosztalgizhatunk arról, hogy a Neszürben milyen jó asztali fehér borokat – igazi fröccsnek valókát – készítettek. Mert sajnos, a legendás Neszür már mástól hangos, de ez már egy másik történet...

Metykó Béla helytörténeti kutató

Források:

Besenyi Vendel: Egy egykor volt és elfeledett iskola. In: Jászsági évkönyv (szerk. Pethő László) 19–32. 2015
Metykó Béla: A város gazdaságtörténete 1930–1950 között. In: Pethő László (főszerk.): Jászberény története a harmincas évektől az ezredfordulóig, 25–67. Jászberény, 2017
 Borászati Lapok 21. évf. 1889. október 12. 41. sz.
 Borászati Lapok 29. évf. 1897. február 14. 7. sz.
 Borászati Lapok 41. évf. 1909. július 18. 29. sz.
 Borászati Lapok 43. évf. 1911. január 29. 5. sz.
 Borászati Lapok 46. évf. 1914. május 17. 20. sz.
 Borászati Lapok 61. évf. 1929. január 26. 4. sz.
 Borászati Lapok 63. évf. 1931. január 31. 5. sz.
 Borászati Lapok 66. évf. 1934. június 16. 25. sz.
 Budapesti Hírlap 1857. július 25. 168. sz.
 Pesti Hírlap, 31. évf., 1909. október 6. 236. sz.

Petőfi Sándor a Jászságban

Az ideai 2023-as esztendő *Petőfi Sándor Emlékév*, a költő születésének 200. évfordulója. Egyik legnagyobb nemzeti költőnk, Petőfi Sándor (1823–1849) ugyanis 1823. január 1-jén, Újesztendő éjszakáján született. A bevett irodalmi kánon szerint Kiskőrösön, de még két másik város, Szabadszállás és Kiskunfélegyháza is a maga szülőföldjének tartja a költőt. E két város valamikor a Kiskun Kerülethez tartozott, sőt Kiskunfélegyháza egy ideig a Kiskun Kerület székhelye is volt. Kiskőröst pedig a Rákóczi-szabadságharc leverése után felvidéki szlovákokkal (népies nevükön tótokkal) telepítették újjá. Petőfi Sándor természetesen kötődött ezekhez a városokhoz, hiszen édesapja, Petrovits István e helyeken (és még több településen is a Kiskunságban) bérelt kocsmát vagy mérsárszéket hosszabb-rövidebb ideig. Mikor 1840-ben a „jó öreg kocsmáros” csődbe jutott, éppen Szabadszálláson laktak, itt érte őket az árverezés, a vagyoni csőd. Utána Dunavescsére költöztek, „a nagy Duna mentében”, ahogyan egyik szép versében írta a költő.

A Petőfi Sándor Emlékév természetesen mindannyiunkat a nagy költő életének és művészetének minél jobb megismerésére, megszeretésére és megszerettetésére ösztönöz. Petőfi rövid élete során szinte bebarangolta az akkori, történelmi Magyarországot, s versei végén fel is tüntette, hogy hol és mikor íródtak. Így tudjuk, hogy például az *Utazás az Alföldön* című költeménye 1847. június 10-én született Mezőtúron, amely nagy mezőváros akkor Heves vármegyéhez tartozott. Magam is irodalomszerető ember vagyok, így az elmúlt esztendő novemberében egy antikváriumban megvásároltam Krúdy Gyula (1878–1933) *A has ezeregyéjszakája* című kötetét, amelyben elsősorban a nagy író gasztronómiai jellegű írásai találhatók, Zórád Ernő művészi illusztrációival. Köztudomású azonban, hogy Krúdy több írásában is foglalkozott Petőfi Sándorral, így

bor jobb értékesítése érdekében 1909 szeptemberében borvásárt és borkiállítás rendeznek a városban. A korabeli újsághírek szerint minden szempontból jól sikerült kiállításon közel 68 bortermelő állította ki legjobbjait. A polgármester megnyitó beszédében kiemelte a bortermelés terén a helyi földműves iskola kerétszati osztálya és a bortermelő gazdák buzgalját, amely révén már négyezer holdon, döntően homokföldeken vannak szőlőbirtokok. A bírálóbizottság tagjai voltak: báró Schilling Frigyes vármegyei szakelőadó, Antal Sándor gazdasági alelnök, Graf Ferenc, a magyar mezőgazdák borértékesítő osztályának vezetője és Gaylhoffer István gazdasági egyleti titkár, míg a rendezőbizottság részéről előadó Tarnay Sándor jegyző és ifj. Pénzes István képviselte a helyieket. Az 1911-es év elején a frissen megalakult bortermelő szövettségének egy küldöttsége felkereste Lukács Lászlót, az akkori kormány pénzügyminiszterét a képviselőházban. A szövetség kérelmét dr. Oláh István ügyvéd adta elő, és azt kérték, hogy boraikat zárt palackokban is árusíthassák. A pénzügyminiszter a kérelem teljesítését – helyi szempontból ez fontos gazdasági érdek volt – méltányosnak találta és intézkedést ígért.

segítette. A nagy gazdasági világválság hatásai a jászberényi szőlős- és borosgazdákat igen negatívan érintette. A Borászati Lapok 1931. januári cikke hűen fejezte ki a már szinte reménytelen helyzetet. Idézzünk ebből néhány gondolatot: „*A borpiac helyzete szinte reménytelen. Kínálat nőttön nő, de kereslet nincs. A termelők kétségbe vannak esve, mert a pénzre égető szükségük van – hisz kinek nincs ma – és a bor eladatlan fekszik, sőt még kilátás sincs rá, hogy árában el lehessen adni, mert ha jön is vevő, az csak áron alul vesz. Csupán Ausztria részéről van némi érdeklődés a rendkívül jó zamatú, illatos jászberényi borok iránt. Ez idén még körülbelül 400 hl. bor ment ki Ausztriába 29–32 filléres áron. Aránylag korcsmárosok vásároltak sok „parasztbort” 20 filléres áron. A készlet még mindig lehet körülbelül 40,000 hl., ami vevőre vár...*”
 A válság lassú elmúlásával némi javulás történt a jászberényi borok értékesítése terén. Különösen a vendéglősök voltak a legfőbb vevők, ahogy mondták akkor, aki egyszer jászberényi bort vett, az állandó vevője is maradt ennek a kellemes, lágy zamatú berényi bornak. A termék 90%-át vendéglősök vették meg.
 Az 1934-es évben nagy ünnepi eseménye volt a magyar szőlőtermelőknek,

például az *Egy régi bál* című novellájában. De foglalkoztatta Petőfi egyetlen fiának, Petőfi Zoltánnak a szintén rövid, kalandos élete is. Így róla is szól több elbeszélése, mint *A százgalléros*, *a Zoltán estéje*, *a Régi pesti fametszet és a Pesti farsang* című novellái. De *Zoltánka* címmel színdarabot, szomorújátékot is írt, amelyet 1913-ban a budapesti Magyar Színház mutatott be.

A fent említett Krúdy-kötetben találtam a *Petőfi Zoltán utazásaiból* című írást, amelynek a megírását így magyarázza meg a novellában a szerző: *„Egy kézirat asszonyi könyvet kaptam a napokban a postán. Ezeket a feljegyzéseket még a nagymama, vagy talán a dédmama írta Petőfi Zoltánról! – írja a küldemény feladója, ugyancsak egy asszonyság – Én nem tudok vele mit csinálni, ön talán felhasználhatja. Íme, ez volt a posta a másvilágról, egy novemberi napon. A színházban valamikor ugyancsak egy novemberi napon játszották a Zoltánka című színdarabomat, amely Petőfi Zoltánnal foglalkozott.”*

Az 1929-ben íródott Krúdy-novellában a vándorszínész Zoltánka két sorstársával egy jászági tanyára-udvarházba kerülnek, ahol Tar Mariska, a háziasszony vendégül látja a „nemzet napszámosait”, fellelve Zoltánnak, hogy egykor az édesapját, Petőfi Sándort is vendégül látták ezen a helyen, ebben az udvarházban. Krúdy Gyulának ez az írása is egy adalék, amely szülő-vidékünkhöz, a Jászszághoz kapcsolja nagy költőnket.

A novellában téli időben a pusztaságban gyalogló vándorszínészeket, Petőfi Zoltánt és két társát, Boronghit és Bakit felveszi a kocsijára a vénkisasszony, Tar Mariska, majd jászági udvarházában vendégül látja Thália papjait, akik fázós és kiegészített állapotukban természetesen kapva-kaptak a jó ételeken. *„Tar Mariska jászági földbirtokosnő volt a vendégszerető hölgy. Már nem éppen olyan fiatal és fürge, mint egy vidéki primadonna, vagy egy lenge költői ideál, vagy a korabeli költőnők, habár Tar Mariska is költőnő volt, amint ez az utazás folyamán kiderült”.*

A vándorszínészek örömmel fogadják a szíves meghívást. Annál is inkább, mert Tar Marika kifejette Zoltánnak, hogy ismerte az

apját, Petőfi Sándort, abból az időből, amikor a Jászszághoz járt. Evés közben az is szóba került, hogy Petőfi Sándor éppen kocsonyát evett a vendégszerető jászági udvarházban, valamint még ludaskását is, amelyet a gazdasszony a három vándorszínésznek is feltalált. A kiadós ebéd során felvetődnek gasztronómiai kérdések is, mint Krúdy Gyula olyan sok írásában.

Krúdy könyvének címlapja

A színészek is kocsonyát, ludaskását, sült nyulat és végül görhét kaptak a barátságos vendéglátótól. A kiéhezett vándorok, akik Debrecenből mentek Pestre, hatalmasan jóllaktak a finom ételekkel, ami közben meggyőzték dicsérni a háziasszonyt és főzési tudományát. Az ételektől és bortól elnehezült két színész, Boronghi és Baki a szénában pihent le, míg Zoltán a jól fűtött vendégszobában lett elszállásolva. Tar Mariska a feje mellé helyezte Petőfi Sándor verseskötetét is. Krúdy Gyula – a közfelfogással ellentétben –, korántsem volt művelten ember. Sokat olvasott nyírségi gyermekkorától kezdve haláláig. Nagyon szerette Petőfi Sándor költeményeit is, de jól ismerte a magyar- és világirodalmat is. *Irodalmi kalendárium* című könyvében a magyar irodalom jelei között több tanulmányt is szentelt Petőfi Sándornak, Szendrey Júliának és Petőfi Zoltánnak.

Írásunk végén idézzünk röviden Krúdy Gyula *Petőfi* című tanulmányából, amelyet mindenkinek ajánlhatunk, aki Petőfi Sándor hatalmas életművét szereti: *„Világrajövele, rövidre szabott, de a magyar búza bőséggel fizető élete, prófétákéhoz hasonló, tanú nélküli égből roppenése nagy rejtélyként maradt azok előtt, akik a hegységek alakjában, a folyamok futamodásában, az erdők zúgásában is szeretik a nemzet sorsát, jövődjét keresni. Természeti csoda volt ő is, mint a Kárpát hegylánca vagy a Tisza folyása. Lélek-megállító, mint a csillagos égboltozat, amely a magyar Alföldre borul, és csodálkozásba ejtő, mint Magyarország, amelyet az ősmagyar vezér a hegycsúcsról először megpillantott.”*

Kovács János helytörténeti kutató

Verselő jászok és kunok

Magyarok Európában

Európa közepén él egy áldott nép, Messze honból érkezünk ezer éve, rég! Elkísért az úton, a turulmadár, suttogta a fülükbe, menj, keress új hazát!

Vándorutuk hosszú volt, múlt időn át, csodaszarvas vezette a Kárpátokon át. Zászlait lebegtetve enyhe fáradt szél, keresték az új hazát, hol élni volna szép!

Átkelve a hágón, hegyen-völgyön át, vezette a csodaszarvas, egyre csak tovább. Erdők, folyók, rétek, és csurgó patakok, nekünk terem, árad, áldott magyarok!

Megharcolta, megszenvedte az utat e nép, Talált egy új hazát Európa közepén. A Kárpátok ölelésében lett a mi hazánk, miénk e föld, a bővizű folyók, az égig érő fák.

Több mint ezer éve élünk e honban, de még emlékszünk a régi mivoltunkra: Az Eurázsiai kopár sztyeppékre, a keleti fényre, ahonnan elindultunk a Kárpát-medencébe.

Múltunkat feledni, tagadni nem fogjuk soha, egy büszke nép vagyunk, ki nem lesz mostoha! Megtanított bennünket a sors ezer éven át, nem üldözte el a Magyar sem török, sem tatár!

Tajti – Hajós Sándor amatőr költő

Jász-Nagykun-Szolnok megye Tisza-szabályozás előtti földrajzi nevei az 1860 előtt készült kéziratos térképek névanyaga alapján XI. rész

24. Szolnoki löszöshát

(A bizonytalan településhatárok miatt nem jeleztem településeket)

- Akó ere 1818
- Áts ere 1778, 1782/85, 1822/23
- Babó oldal 1819/69
- Barta halom 1782/85, 1819/69
- Beszélő halom 1819/69
- Becserke (Betserke) halom 1782/85, 1819/69
- Bige (Büge) lapos 1819/69
- Bodzás ér 1819/69, 1822/23
- Buzita halom 1782/85
- Büdös ér 1760, 1784/90, 1819/69, 1822/23
- Büdös halom 1760, 1782/85, 1819/69, 1822/23
- Büdös lapos 1822/23, 1833/44
- Cibak (Czibak) ér 1788, 1819/69, 1822/23
- Cifra (Czifra) ér 1819/69
- Csaba 1819/69
- Csáda halom 1833/44
- Cseber ér-sziget 1819/69
- Csider berek 1819/69
- Csorbai halom 1819/69
- Csorbai kettős halom 1782/85, 1819/69
- Csorbai templom 1782/85
- Csorcsánylaponnyag 1782/85, 1822/23
- Csukás ér 1760, 1822/23
- Csugar ér 1819/69, 1822/23
- David homok 1819/69
- Derzsi ér 1819/69, 1833/44
- Derzsi gát puszta 1819/69
- Dinnyés (Dinyés) halom 1782/85, 1819/69, 1822/23
- Doronsok (Dorontsok) halom 1782/85, 1822/23
- Ebásta fok 18. sz.
- Éget(t) halom 1833/44
- Fegyverneki kereszt 1784/90
- Fekete állás 1819/69
- Fekete halom 1782/85, 1819/69
- Földvári halom 1782/85, 1819/69, 1818
- Gödő halom 1822/23, 1833/44
- Görbe ér 1819/69
- Görbe kút 1819/69, 1833/44
- Görög föld 1822/23
- Gulyás halom 1819/69
- Gyenge laponnyag 1778, 1819/69
- Hangács (Hangács) halom 1782/85, 1819/69
- Határ ér 1819/69, 1833/44

- Határ halom 1819/69
- Határ laponnyag 1822/23
- Hék csúcs 1822/23
- Hék halom 1819/69, 1822/23
- Hékhalom 1822/23
- Holt-Körös 1770, 1819/69, 1822/23
- Homokhát 1819/69
- Kalapos halom 1782/85, 1819/69
- Kenderes halom 1782/85, 1819/69
- Kengyeli dohányosok 1784/90
- Kengyel ér 1819/69, 1822/23
- Kengyel ér farka 1784/90, 1822/23, 1833/44
- Kengyel halom 1784/90
- Kengyel köze 1819/69, 1833/44
- Kengyel tó lapos 1819/69, 1822/23
- Kerekegyházi kettős halom 1822/23
- Keskeny hát 1822/23
- Kettős halom 1. 1819/69, 1822/23, 1833/44
- Kettős halom 2. 1760, 1782/85, 1819/69
- Kis halom 1819/69, 1822/23
- Kis Hék ér 1778, 1782/85, 1819/69, 1822/23
- Kis Kaszader halom 1819/69, 1833/44
- Kis Sziget 1784/90, 1819/69, 1822/23, 1833/44
- Kollart halom 1784/90, 1819/69
- Koma halom 1819/69
- Kopelli puszta 1819/69
- Korhány halom 1778, 1782/85, 1822/23
- Kormos halom 1822/23
- Köves halom 1782/85, 1819/69, 1822/23, 1833/44
- Körös 1782/85, 1784/90, 1819/69, 1822/23, 1833/44
- Kunhalom 1782/85
- Legény ér 1778, 1782/85, 1819/69
- Legény halom 1778, 1784/90, 1830
- Marha járás 1833/44
- Menyecske halom 1819/69
- Nagy Gyilkos-halom 1778, 1822/23, 1819/69
- Nagy Hék ér 1778, 1782/85, 1819/69, 1822/23
- Nagy Kaszader halom 1819/69
- Nagy Kúria-puszta 1819/69
- Nagy Pó-puszta 1819/69
- Nagy Szék-lapos 1819/69, 1833/44
- Nagy Szék-tó 1819/69
- Nagy Sziget 1819/69, 1822/23
- Nagy Völgy 1819/69
- Öcsödi kettős-halom 1819/69
- Ördögárka-oldal 1778, 1822/23
- Özény halom 1819/69
- Peselyő halom 1822/23, 1833/44
- Perelő halom 1819/69
- Polgár halom 1819/69, 1833/44
- Poói székes 1782/85
- Rudera 1782/85
- Sáros ér 1819/69
- Seres ér 1778, 1782/85, 1819/69, 1822/23
- Szegény halom 1822/23
- Szent Tamás halom 1822/23
- Sziget 1822/23
- Tenyői halom 1782/85, 1784/90
- Tinóka ér 1784/90, 1819/69
- Toba ér 1819/69
- Tópart 1819/69
- Tűzköves halom 1760, 1822/23
- Úrikert halom 1833/44
- Varga halom 1782/85, 1819/69
- Varsány halom 1782/85, 1784/90
- Varsány laponnyag 1822/23
- Zöld halom 1833/44
- Zsófia halom 1819/69

25. Tiszabura

- Alsó-Nyakas 18. sz.
- Alsó-Sziget 18. sz., 1822/23
- Békás ér 1822/23
- Bíbic (Bíbitz) ér 18. sz.
- Bíbic fertő 1822/23, 1833/44
- Bika tava 18. sz., 1822/23, 1830, 1833/44
- Bokor erdő 1822/23
- Böszörmény part 1822/23
- Csikó (Tsikó) kert 1822/23
- Csónak ér 1822/23
- Csónak vonó 1833/44
- Czigány (Cigány) tó 18. sz., 1822/23, 1830
- Dobogó 1822/23, 1830, 1833/44
- Falu tava 1819/69, 1830, 1833/44
- Falu tava fokja 18. sz., 1784/90, 1830
- Falu tava lapossa 18. sz.
- Felső Nyakas-halom 1819/69
- Felső sziget 18. sz., 1822/23
- Galagonyás 18. sz., 1822/23, 1830
- Ganajos 18. sz., 1833/44
- Ganajos ér 18. sz., 1830
- Ganajos hát 1819/69
- Gombi halom 18. sz., 1833/44
- Gond ér-hát 1782/85

25. Gyolcs (Gyolts) 18. sz., 1782/85, 1819/69, 1822/23, 1830, 1833/44
26. Határ fok 1784/90
27. Határ sziget 1819/69
28. Hegyes halom 1830, 1833/44
29. Hegyes hát 1819/69
30. Homok halom 1833/44
31. Kádár fok 1830
32. Kártyázó halom 18. sz., 1822/23, 1830, 1833/44
33. Keresztes ér 18. sz.
34. Kettős halom 1782/85
35. Kijáró Ledentze 1822/23, 1830
36. Kis Erdő-fok 1822/23
37. Kis Ganajos-hát 1819/69
38. Kis Görbe-fenek 1784/90, 1830
39. Kis János 1822/23
40. Kis Keresztes-fok 1784/90, 1822/23
41. Ledence (Ledentze) fok 1819/69
42. Ledence lapos 18. sz.
43. Ledence part 1830
44. Ledence tó 1819/69
45. Lejtő 1782/85, 1822/23, 1833/44
46. Lovas (Lovász) hát 1819/69, 1822/23A
47. Markó hát 1822/23
48. Mirhó 1833/44
49. Monyók fertő 1822/23, 1830
50. Nád állás 1822/23
51. Nagy Berek-tó 1819/69
52. Nagy ér 1782/85
53. Nagy fok 18. sz., 1819/69
54. Nagy Görbe-fenek 1784/90, 1830
55. Nagy Keresztes-ér 1784/90, 1822/23, 1830
56. Nagy szék 18. sz., 1822/23, 1830
57. Nyakas ér 18. sz., 1819/69, 1830
58. Nyakas halom 18. sz., 1782/85, 1833/44
59. Paládiné fokja 18. sz., 1784/90, 1830
60. Peczerke (Petzerke) fok 1784/90, 1830
61. Piroska ere 18. sz., 1784/90, 1822/23, 1830
62. Sebes fok 1833/44
63. Sós(s) fenék 18. sz., 1830
64. Sulymos 18. sz., 1784/90, 1822/23, 1830, 1833/44
65. Szill fenék
66. Szilva hát 1822/23
67. Tarisznya 18. sz., 1819/69, 1830, 1833/44
68. Tökös-rét 18. sz.
69. Tökös-tó
70. Zsombékos 18. sz., 1830
71. Tisza 1782/85, 1784/90, 1819/69, 1822/23, 1830, 1833/44

folytatjuk

Veresegyházi Béla ny. iskola-igazgató

Konferencia és tábor Kunhegyesen

2020-ban álmodtunk egy nagyot, mely álomban minden évben más nagykunsnági kunhímző közösségi tagunk települése ad helyet egy-egy, a nagykunsnág népi kézművesség újabb ágát feldolgozó táborunknak. 2021-ben valósult meg az első Törökszentmiklóson a KÖE épületében, ahol a kunhímzést vettük elő. Majd következő év nyár elején Kisújszállás

Szorgos kezek dolgoznak a kunhegyesi alkotó táborban

Fotó: B. A.

adott helyet a nagykunsnági kisbunda hímzett ornamentikájának feldolgozására. Idén Kunhegyesen folytattuk a megkezdett utat, tovább vizsgálva a nagykunsnági szűcs munkákat. Most a színes fonállal hímzett minták feldolgozása kerül terítékre. Célunk továbbra is olyan szellemi termék létrehozása – a tábor által biztosított szakmai feltételek segítségével – melynek köszönhetően a Nagykunsnág egy újabb sajátos értéke válhat széles körben ismertté, a mindennapokban használhatóvá. A tábor szakmai programja jelentősen hozzájárul a résztvevők fejlődéséhez, az elkészülő munkadarabok pedig a közösség tulajdonát bővítik. Idén is tudtuk biztosítani az ingyenes részvétel lehetőségét valamennyi, az érdeklődő Kunhímző Közösség alkotója részére. Az idei táborunk is programokban, látni-, hallgatni- és tanulni valóban bővelkedett. A konferencia kísérő programja a témával kapcsolatos kiállítás: az elmúlt táborban tervezett, és azóta megvalósításra került hímzések, szűcs-hímzések, a meghívott

előadók kézimunkáinak, alkotásainak kiállítása, valamint délután egy interaktív karádi hímzés bemutató, ahol meg lehetett nézni, kipróbálni a karádi hímzés jellegzetes motívumainak készítmény technikáját.

Köszöntő beszédet mondott: Szabó András Kunhegyes város polgármestere és Szentpéteriné Lévai Mária, az Ilosvai Varga István Városi Művelődési Központ igazgatója.

2021-ben megvalósított első táborunk, ahol a kunhímzés díszítményeit vettük elő. Az oktató, Tankó Judit Kisjankó Bori és Munkácsi Díjas iparművész segítségével elsajátították a jó tervezés fortélyait, az

anyagválasztástól a színek összeállításáig. Fontos kritérium volt, hogy tervezéskor a régi motívumok, minták összhangban legyenek egymással, megőrizve a kunhímzés jellegzetességét. A végeredmény egy izlées, dekoratív, a mai kor elvárásainak megfelelő alkotás, mellyel a leendő vásárló is elégedett lesz. A tábor alatt kialakításra kerül egy alapkollekció eredményeként megszületett az első kunhímzéses felsőruházati kollekció terve és az előkészületi munkája. 2022-ben a Mesterségek Ünnepén a Budai Várban megrendezésre kerülő divatbemutatón nagy sikert aratott. Idén tavasszal Egerben a kollekció kész darabjai elnyerték a Magyar Kézműves Remek díjat, amely oklevelek átadása a konferencia előtt kiosztásra került.

Oklevelet átvette:

A kisújszállási Mergő Hímzőkörtől: Bálintné Oros Ildikó, Horváth Lászlóné, Kovácsné Bulky Julianna, Majláth Antalné, Monoki Annamária, Pardi Józsefné, Pápai Istvánné.

A kunhegyesi Kun Kézműkörtől: Bagi Andrásné, Szathmári Józsefné, Szentpéteriné Lévai Mária.

A kunmadarasi Kunrózsa Hímző Szakörktől: Bozsó Sándorné, Elek Károlyné, Kálmán Balázné, Sípos Sándorné.

A karcagi Tancoló Tulipán Kunhímző csoporttól: Nyakó Jánosné, Pádár Istvánné, Saliga Józsefné, Szél Ibolya.

A berekfürdői Bereki Alkotó Kezek csoporttól: Schmotzer Ibolya.

A törökszentmiklósi KÖE-ből: Kubicskéné Konczi Katalin.

A bácskossuthfalvi Tarka Virág Kézmunka Csoporttól: Bece Angéla, Juhász Anna, Tapiska Erzsébet.

A konferenciát és a tábort megnyitotta Prof. Dr. Keményfi Róbert, a Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar dékánja, a Néprajz tanszék vezetője, egyetemi tanára, majd az előadások következtek: Szukits Sándorné, a Karádi Hagyományörző Hímzők Egyesület vezetője: A karádi hímzés újjáélesztése, identitásformáló szerepe a 21. században, Kormányos Katona Gyöngyi PhD aspiráns, Vajdasági Magyar Művelődési Intézet megbízott igazgatója: A Vajdaság Tisza menti öröksége – A fehér hímzés, Bán Andrea etnográfus, PhD aspiráns, KÖE elnöke: Milyenek voltak a subák, ködmönök a Nagykunsnágon, Dr. Bartha Júlia turkológus, etnográfus: A pásztorviselet történeti néprajzi vonatkozásai, különös tekintettel a keleti kapcsolatokra, Szentpéteri Flóra a DE Néprajz tanszék végzős hallgatója: Szűcsök, subák, ködmönök Magyarországon: jellegzetességek – különbségek, Molnár-Madarász Melinda iparművész: Hagyomány a divatban, Jenei Anikó hímző népi iparművész, szakoktató: Színes szűcsornamentika megjelenítése ruházatunkon, és öltöztünk kiegészítőin címmel tartott előadást.

A konferenciát követte, és témájában ráépült a „Nagykunsnági suba és ködmön ornamentikájának felhasználása a 21. században: tervező- és alkotó tábor.

Helyszíne: Ilosvai Varga István Városi Művelődési Központ – Kunhegyes. Ideje: 2023. június 19-től 23-ig.

A program a megőrzést támogatja, és a már elindított folyamatot segíti, melynek a végeredménye a régi

szűcs-hímzéses múzeumi darabok motívum- és mintakincsének, színének megismerése, és azok felhasználása a tervezésben, a jelenkor kívánalmainak megfelelően. A nagykunsnági szűcs-hímzés stílusjegyeit megismerve, azokat alkalmazva, olyan kompozíciókat alkotni, melyek az eredeti hímzések stílusjegyeit megtartva, azokat lakástextilekre, viseleti darabokra, használati-, ajándéktárgyakra hímelve, esztétikusak, megállják a helyüket a népi zsűrizésnél, és a kunok identitásába beépülve, a jelenkor szerves részét képezik.

A tábor szakmai vezetője idén is a kunnak fogadott kalocsai lány, Jenei Anikó Népi iparművész, hímző szakoktató volt. Szakmai programok megvalósítását segítette: Szentpéteriné Lévai Mária művelődési központ igazgatója, a tábort szervezte, Bán Andrea, a KÖE elnöke.

A tábor ideje alatt négy programmal is kedveskedtünk a táborlakóknak:

A tábor résztvevőinek csoportképe

Fotó: J. Sz.

Kedden 14 órától volt lehetőség a szalmahímzés fortélyait megtanulni Darainé Margitka nénitől, kunhegyesi lakostól. Szerda este a „bázison” SILOÁN tábor területén KUNgasztroest-et tartottunk. A hegyesi ízörzők készítettek „öreget” vacsorára. A kunmadarasi Kunrózsa Hímzőkör egész nap sütötte a „madarasi ferdinándot”, hogy frissen tudják tálalni nekünk. A Búzavirág Népdalkör és a Hajdina citerazeneke zenei „aláfestése” mellett telt el az este.

Csütörtökön Meden Saule kazak kézműves a horgolótűvel készített hagyományos kazak tamburöltést mutatta meg. Ki is lehetett próbálni. Voltak nagyon ügyesek, akiknek elsőre is jól „ment” ez a hímző technika. Csirmaz Zsolt mezőkövesdi szűcs jóvoltából bőrre is volt lehetőségük hímezni a jelenlévőknek péntek délelőtt.

Az előző két táborunkhoz hasonlóan, lezárásként, a tábor ideje alatt elkészült kézimunkákból berendezésre kerülő kiállítás már a nagykunsnági szűcs-hímzés feldolgozásának lehetőségeit, annak jövőkép alapját mutatja be.

A Kézműves Örökség Egyesület – mint a települések közösségeit összefogó szakmai szervezet pályázatokat nyújtott be a program megszervezésére és lebonyolítására.

A tábor programja a NEA, a BGA, NKA, a CSOÓRI ALAP nyertes pályázataiból és a helyi önkormányzatok,

valamint a nagykunsnági civil szervezetek támogatásával valósult meg. Ezúton is köszönjük az Ilosvai Varga István Művelődési és Ifjúsági Központ, Kunhegyes Város Önkormányzata, Karcag Város Önkormányzata, Kisújszállás Város Önkormányzata, Kunmadaras Nagyközség Önkormányzata, a Kunszövetség, a Nagykun Hagyományörző Társulás és Törökszentmiklós Város Önkormányzata segítségnyújtását és támogatását.

Bán Andrea, a KÖE elnöke

EMLÉKEINK SUBLÓT JÁBÓL A jászberényi Koller kúria és lakói

Jászberényben a Koller kúriaként ismert Koller házat aranyosmaróti és románfalvi Farkas János (1821–1886) ügyvéd, Jászberény város főbírája, majd első polgármestere 1850-ben építette. 1870-ben Debrecenbe költözött családjával, és ekkor eladták a jászapáti nemes Koller családnak.

megjelent számban az alábbi szöveg olvasható Szathmáry István újságíró tollából:

„A Farkas-Koller kúria szabadon álló, magassági szintes alagsorral ellátott, téglalap alaprajzú épület, romantikus stílusban tervezték. Keretelt ablakai szegmenstíves záródásúak, felettük törtívű, füles

Koller bíró háza, mikor még leánya – Klarissza Jászberényben élt

Méretei miatt sokáig ez volt a legtekintélyesebb ház városunkban és kastélynak is titulálták. Van olyan mendedmonda, hogy ez a jászberényi laktanya „kisöccse“, ami ugyancsak Farkas János polgármestersége ideje alatt épült.

szemöldökpárkányok, alattuk faltükröket alakítottak ki. Az épület főhomlokzata, vagyis az Ady Endre út felőli rész erősen kiugrik, sarkain nyolcszög alaprajzú, pártázattal díszített tornyocskák állnak.

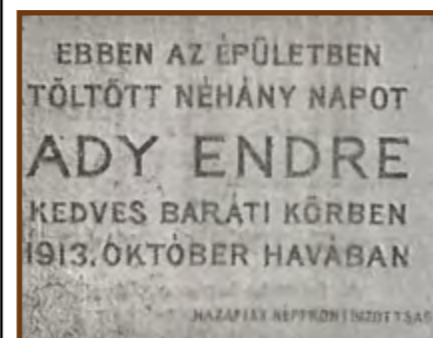
A Koller lak Jászberényben

Jászberény e patinás építészeti örökségével már többször foglalkozott a megyei újság. Az egyik nem régen

A háború követett államosítás után egy ideig a felvidéki Feketeházy család lakta, (a szerző) majd a jászapáti ÁFÉSZ kapta

meg, jelenleg a CO-OP STAR Zrt. irodái vannak benne. A cég többször is felújította, átépítette. Így került a bejárat az utcáfront felőli oldalra. A bővítés során a tetőteret is beépítették, de igyekeztek az eredeti értékeket megőrizni, megjeleníteni. Az épület előtt Zilahi Zoltán szobrászművész Ady bronzszobra áll. Régebben a falon pedig a látogatást megőrkítő emléktábla volt látható, amit a Hazafias Népfront állíttatott. Szintén Ady látogatása emlékére hívják 1947 óta az előtte lévő utcát Ady Endre útnak.”

A volt családi házunk, ami az Ady Endre út 18. sz. alatt állt (helyén jelenleg is a volt Kossuth TSz. székháza van) közvetlenül a Koller kastély szomszédságában épült. Kollerékkal nagyszüleim, Sárközy Imréék jó barátságban voltak, hiszen házasságkötésük alkalmával (1895. május 22-én) is dr. Koller Kálmán volt a tanújuk, és együtt ünnepeltek a lakodalomban.

Az egykori emléktábla a Koller házon

Ráadásul kettős esküvőt rendeztek, mert nagyapám bátyja – a redemptus gazda – Sárközy László is ezen a napon kötött házasságot. Így a lakodalomban ott lehetett a város néhány illusztris tagja. Családunk Kollerékkal való barátsága a következő generációk között is folytatódott, mert csaknem hasonló körülmények voltak. De elmondhatom, hogy a kastély utolsó lakója – Koller Klarissza néni – unokájával még jómagam is játszottam, mikor Budapestről nagymamájához látogatott. Klarissza néni áthívott magukhoz, hogy ne unatkozzon kis Katikájuk. Hat-hét éves lehettem, és elmosódott már ez az emlék, de az az érzés nagyon bennem maradt, milyen volt kislányként felszaladni a sok-sok lépcsőn, ami ehhez a kastélyhoz vezetett. (Amit egykor Ady Endre is megjárt) Ez alkalommal az

egyik oldalsó kisebb szobában tartózkodtunk, és mikor az ablakon kitekin tettem, ráláttam a saját házunkra. Van még egy másik emlékképem is. Klarissza néni a 40-es évek végén búcsúzni jött hozzánk, mielőtt Csehszlovákiába költözött, mert úgy döntött, hogy oda követi a leánya, Emma családját. Emma férje szlovák származású volt, és az akkori lakosságcsere miatt át kellett költözniük Csehszlovákiába. Klarissza egyik keze tele volt mindenféle kulccsal, a másik kezét izgatottan búcsúra nyújtotta, mert ismeretlen jövő állt előtte. Tudta, ha itthon marad, államosítják a nagy házat, és az új rendszer urai őt is a mosókonyhába száműzik majd, éppen úgy, mint Friedvald polgármester feleségét. Így inkább a családot és a bizonytalant választotta. Édesapám kézcsókkal búcsúzott tőle, édesanyám pedig átölelte őt, és minden jót kívántak neki.

Jó néhány holmiját, amit nélkülözhetett, elajándékozta szomszédainak, akik segítettek neki a pakolásban és a számukra legszükségesebbet elszállította. Mi egy asztali golyós játékot (amit tivolinak hívtak) és egy festményt kaptunk tőle. A festmény Mária Magdolnát ábrázolja. A másik szomszéd, a Pesti család t.k. egy kis, három lábú iskola tábla új tulajdonosa lett. Ezt csak azért tudom, mert ezzel még gyerekkorunkban iskolásdit játszottunk a szomszéd fiúval.

Klarissza néni első lakhelye Rimaszombat lett, de később Liberecbe költöztek. Ennek története majd egy lennebb közzétett levélrészletből tudható meg, amit a 60-as évek elején írt nekünk.

De vissza a Kollerekhez. Kik is voltak ők?

Vitéz szolnoki Scheffcsik György publikációja szerint a Koller család hevesi, nemesi család volt. A földbirtokos család Jászapátiban élt, a 19. században Koller Kálmán volt a család feje. Fiai Andor és Kálmán voltak. 1876-ban Jászberényben is igazolták nemességüket, akkor már Koller Andor is itt élt. Koller Andor (1852-1891) kezdetben ügyvédként dolgozott. 1889-ben egyedüli jelentkezőként kapta a főszolgabírói kinevezését a Felső-Jászságba. Szentesen 1887. június 1-jén – még ügyvéd korában – házasságot kötött Jurenák Erzsébettel. Vőfelye pedig öccse, dr. Koller Kálmán volt.

Klarissza néni apjáról, dr. Koller Kálmánról (1854-1918) újsághírekből a következők ismerhetők meg: Apja: Koller Kálmán (1830–1884), anyja: Lipovniczky Rozália volt. 1880-ban még ügyvédjelölt, 1887-ben már, mint doktor jur.-ként említik a jászberényi gimnáziumi Értesítőjében.

Itt egy eljegyzési újsághír: „Dr. Koller Kálmán 1889. 07.19-én eljegyezte Gyárfás Ilona-t, aki Bpsten nevelkedett, de Hala-son volt birtoka. Ilonának apja a nagy-hírű, nemes dr. Léczfalvi Gyárfás István (1822–1883), jogász, történész“, aki a JÁSZKÜNSÁG című történelmi kötetek szerzője”

Ady Endre távirata a Koller családnak (Jász Múzeum gyűjteménye)

Később királyi járásbíró, azon kívül a városi Lehel tornaegyesület alapítója és az Úri Kaszinó egyesület elnöke volt. „Dr. Koller Kálmán bírói elnök, jászberényi c. kúriai bíró 1854-ben Jászapátin született. A jogot Bpsten végezte, amely után az igazságügy szolgálatába lépett. Kezdetben Egerben volt aljegyző, majd 1885-ben Jászberényben aljárásbíró, később bírósági elnök lett. 35 évi tevékenység után nyugalmába vonult. 1918-ban hunyt el. A város minden kulturális és hazafias mozgalmának lelkes harcosa volt. Felesége: léczfalvi Gyárfás Ilona (talán 1857?) volt. Gyermekük: Klarissza (1890) és Antal (1894) (uradalmi intéző) voltak.” Házasságkötésüket Kiskunhalason ünnepelték.

Leányuk – Koller Klarissza Borbála – írásművész 1890. augusztus 12-én, Kiskunhalason született. Az újságcikkben – ami Ady Endre Kolleréknél tett 1913-as jászberényi látogatását egy kutatás alapján utólag tudósította – olvasható, hogy 1914-ben már megvolt az eljegyzése Dr. Gebhardt Ferenc (1873-1917) kórházi főorvossal, akit Budapesten egy kórházi tartózkodása alatt ismert meg. Dr. Gebhardt volt, aki 1913-ban költőbarátját, Ady Endrét és főnökét, dr. Kozuma Bélát is magával hozta jövendőbeli menyasszonyának családjához, Kollerékhez. (Ezt az eseményt már Dr. Németh Ferenc ügyvéd tollából ismerik a jászberényiek, és megjelent a Redemptio 2005. októberi számában is) A vendéglátás a szokásos kedves hangulatban folyt. Hogy nagyobb legyen a társaság, meghívták rokonaikat –

Koller Imrééket, akiknek Homokon volt kiterjedt szőlőbirtokuk. Finomságokkal kényeztettek a vendégeket, és a borral se nagyon spóroltak. Beszélgettek, próbálták a hallgatag költőt is bevonni a társalgásba. Klarissza pedig zongorázott, és Chopin darabokkal szórakoztatta őket. Még Ady *Az én két asszonyom* című megzenésített versét is eljátszotta, hogy lazuljon a társalgás. A további részletek a forrás alatt megjelölt 1977-es újságikkben olvashatók.

Dr. Gebhardt Ferenc orvos paksi háza

1914-ben Klarissza eljegyzéséhez Ady Endre egy táviratban küldte jókívánásait, amit Klarissza sokáig megőrzött, de végül is egyszer aztán átadott Kaposvári Gyula szolnoki múzeumigazgatónak, aki őket Liberecen felkereste, mert annyira foglalkoztatta a nagy költő jászberényi látogatása. Kaposvári Gyula hazahozta Ady Endre táviratát egy dedikált Ady fotóval együtt. Ezek jelenleg a Jász Múzeum Történeti Dokumentációs gyűjteményében vannak.

Ady távirata pedig így hangzik: *„Kedves Klarissza eljegyzéséhez fogadjátok bátyám örömben fakadt jókívánásomat. Áldás rátok, mind megérdemlitek. Külön hódolat a menyasszonynak és anyjának, Ady.”*

A megőrzött fotó alatt pedig Ady kézirásával: *„Az én nagyon kedves, nagyon őszinte Gebhardt Franyó barátomnak - hűséggel- Ady”*

Hogy teljes legyen a kép, végül is ki volt ez a dr. malomhegyi Gebhardt Ferenc, aki feleségül vette Klarisszát? A Forrásnál nevezett folyóiratból itt egy rövid újsághír 1911-ből: *„(Előnév*

adományozás) A király Gebhardt Ferenc dr. kórházi orvosnak a Malomhegyi előnevet adományozta nemességük épségben tartása mellett.”

Malomhegyi Gebhardt Ferenc dr. egyetemi magántanár, a budapesti új Szent János Kórház főorvosa volt. Miután feleségül vette Koller Klarisszát, hol Budapesten, hol Pakszon éltek, mivel a Gebhardt családnak ott egy kúriája és birtokaik voltak. Klarissza

a ház úrnőjeként bizonyos konyhai segítséggel a háztartás vezetésével foglalkozott, mint ahogy ez anno az ilyen családoknál szokásos volt.

„A híres orvosprofesszor, akadémikus dr. Gebhardt Xaver Ferencz (1790–1869) unokája, Klarissza férje, szintén Gebhardt Xavér Ferenc (1872–1917), akinek paksi házat a mellékelt képeslap mutatja. Ő is orvos volt és egyetemi tanár, tudógyógyászattal foglalkozott, a gümőkóros betegségek kór- és gyógytanát kutatta. Érdemei elismerésül 1911-től nemességet kapott – paksi birtokai után – malomhegyi előnévvel. Az első világháborúban harctéri csapatorvosként, kórházvezetőként dolgozott. A sors fintora, hogy 1917-ben egy hirtelen súlyossá váló tüdőgyulladás következtében halt meg. Temesváron ravatalozták fel, ahová Klarissza is elutazott, de Pakszon temették el.”

A képeslapot 1916 nyarán felesége, Koller Klarissza küldte édesanyjának, amin ez áll: *„Méltóságos dr. Koller Kálmán úrasszonynak – Jászberénybe.”* A lapot a fiatal feleség mindkét oldalán teleírta, részletesen beszámol

a csámpai, a bochegeyi és a malomhegyi uradalmak gazdálkodási helyzetéről: *„...Sógor Csámpán van és csak szombaton jön meg, így magam intézek mindent. Kellemes időnk van, nem oly pokol, mint volt Pesten, inkább hűvös is, eső kellene, mert nagy a szárazság. A malomhegyi szőlő elég szép, Csámpa talán kevésbé. Remek szeder van, Pestre szeretnék vinni befőzni...”*

Koller Klarissza házassága – mint olvashatjuk – tragikus hirtelenséggel félbeszakadt. Miután megözvegyült, és a gyászév is letelt, az I. világháború után hamarosan férjhez ment dr. Lovrich Gyula (1873–1924) ügyvédhez, és ismét Budapesten lakott. 1921-ben ott született meg Emma nevű lányuk. Ez a házasság is csak rövid ideig tartott, mert 1924. február 23-án férje, 51 évesen elhunyt.

Klarissza néniről – egy későbbi – 1938-as bejegyzésből megtudhatjuk, hogy harmadszorra is férjhez ment egy budapesti kocsigyároshoz, Homonnay Istvánhoz. Hogy ezzel az úrral meddig élt együtt, az a kutatások során nem derült ki. Érdekes módon később, 1943-ban újra özv. dr. Lovrich Gyuláné néven szerepel egy ingatlan csere bejegyzés esetében. Budapesti lakásuk és a jászberényi kúria volt váltakozva a tartózkodó helye, majd végleg visszaköltözött Jászberénybe, ahol egyedül élt, ahol mindig volt bejáró, konyhai segítsége, és más alkalmazottjai, akik nála segítkeztek.

Leányukról, Lovrich Emmáról csak annyit tudunk, hogy a 30-as évek elején Egerben az Angol Kisasszonyoknál tanult, és jól tudott németül, mert anno az ilyen úri családok gyerekeik mellé már kiskorukban nyelvet beszélő „Fräuleint, vagy nörstöt” fogadtak. Nyelvmesternek jelöli őt egy 1938-as bejegyzés, miután az egyik megbetegedett apácát helyettesítette a jászberényi Érseki Lánynevelő Intézetben. Emma később férjhez ment Andreidesz Jánoshoz, aki jó ideig a pusztamizsei Kohner báró birtokának gazdatisztje volt. 1944-ben megszületett kislányuk, aki a Katalin nevet kapta. A háború után Andreidesznek szlovák származása, és a lakosságcsere következtében Csehszlovákiába kellett költöznie. Emma egy ideig ide-oda utazott a két ország között, majd kislányával és Klarissza nagymamával követték a családfőt.

Először Rimaszombaton éltek, majd Liberecre kerültek, ami már az édesanyámnak írt leveleiből is kiderült. Ezekből megtudható még, hogy 1968-ban Emma már egy másik férfivel élt együtt, mert nem működött a házassága. Férjétől, Andreidesztől pedig elvált.

Ezt Klarissza néni írta nekünk egy másik levelében.

Emma Karlsbadon ápolónői képzésbe kezdett, és később is ezen a területen dolgozott, hogy el tudja tartani édesanyját és kislányát. Igaz, volt férje is támogatta, látogatta közös gyermeküket. Az unoka, Katika pedig egyszer még tett egy látogatást Jászberénybe, mikor is felkeresték id. Pesti Bélát és családját, akik a kúriával szemben laktak. Ekkor megmutatta barátjának ősei házat és három napot töltött a városban.

Itt közlöm Klarissza néni levelének részletét, amelyben édesanyámnak, özv. Sárközi Imrénének kondolált édesapánk elhunytával 1962-ben: *„A mi sorsunk is küzdelmes; különösen az utolsó 4 év volt nehéz. Két éve, hogy Liberecre költöztünk. Én Rimaszombatból, Emmy*

Athénban 1896. április 10-én. Balról állnak: Gebhardt, Gut-Jarkovsky-Kemény és Balck, ülnek: Coubertin, Vikélasz, Butovszkij

pedig a Karlovy Vary melletti Kucelka fürdőről, hogy Katikával együtt lakhas-son és ne kelljen internátusba adnia. Nagyon nehéz volt itt megfelelő házat találni, amit a tulajdonos eladhat. Ez már a harmadik ház, ahová költöztünk itt Liberecen. Tavasszal, május 19-én jöttünk ide lakni. Bútoraink, ládáink nagy része raktárban volt. Bizony sok kárt, vesztéseget szenvedtünk. Szeptember 6-án jött e házba az utolsó szállítás s most már mindenünk itt van, ami megmaradt. Sokat eladtunk

Rimaszombaton, mert a lakások itt kicsik, a szerint, hány személy lakja. Mi bizony csak hárman vagyunk; nagy igényünk nem lehet – de hála a jó Istennek, hogy ide vezértel, szép, jó ház, jó helyen és jó környezetben, meg vagyunk elégedve s reméljük, hogy most már itt maradhatunk s elhetünk békességben, amíg Isten életet ad.

Emmy, közel ide, a rheumás betegek osztályán ápoló nővér, cseh nyelven szerezte meg a diplomát – még Karlovy Varyn (Karlsbad). Szereti munkakörét, felettesei meg vannak vele elégedve, szorgalmas, kötelességtudó munkájáért, s a betegek szeretik előzőkeny és lelkiismeretes viselkedéséért.

Katika még tanul; értelmes, ügyes kislány. Most töltötte be novemberben 18. évét. Büszke is rá, hogy már nagykorú. Szeret kocsizózni, síelni – itt erre nagy lehetőség van a közeli hegyekben, de én nagyon félttem, hogy baj éri. Az őszi tánckursusra járt. November 18-án volt a báljuk itt a közelben – az ifjúság szép táncteremben, ahol az órákat is tartották. Emmyvel én is elmentem megnézni s a balkonról gyönyörködtünk a sok, fehér, sylon ruhás

gyermekében s a múlt évek enyhíték szerető, mely érzésű szívének fájdalját. Sokszor csókolja kedves Mindannyiukat, szüleit szívélyesen üdvözlöi:

*Clarisse néni
Dr. Lovrich Gyuláné
1962. XII.12.”*

A levél szelén: *„Kedves Ágika, mely gyászában mi is osztozunk és kívánunk sok erőt a nagy csapás elviseléséhez. Szeretettel gondolunk kedves Mindannyiukra, sok szíves üdvözlettel: Emmy és Katika”*

Jómagam még egyszer, talán a 80-as években egy levelet írtam Klarissza néniéknek Liberecre, de visszajött a levél, hogy a címzett ismeretlen. Gondoltam, hogy ő már nem él, de reméltem, hogy talán a lánya vagy unokája, ha megkapják, majd válaszolnak, de nem így történt. Így teljesen nyomuk veszett, és ismeretlen forrás szerint már Katika sem él, hiszen ő is csaknem 80 éves lenne már. Hogy neki mi lett a sorsa, annak kutatását Liberecen kellene folytatni.

Őrizze ez az írás a jászberényi Kollerek házának és lakóinak sorsát, emléket. A Jászberényben elhunytak földi maradványait a Fehértói temető sírkertjéből exhumálták, és a Ferencesek templomának kriptájában helyezték örök nyugalomra. Klarissza néni valószínűleg egy libereci temetőben nyugszik. Bárhol is, béke poraikra!

Ufer Sárközi Ágnes helytörténeti kutató

Források:

Kaposvári Gyula: Ady emlékek nyomában: Jászkunság XXIII évf. 1977. április 43–51.
Dr. Németh Ferenc: Ady Jászberényben, Redemptio 12. évf. 2005. 5. sz. 14–15.
Scheffcsik György: Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nemesi családjai, Szolnok 1935
Angolkisasszonyok Leánygimnáziumának és Négyévfolyamú Női felső Kereskedelmi Iskolájának Értesítője az 1933–1934. iskolai tanévről, Eger, 1934
A Magyar Közalkalmazottak Almanachja 1938/ 266-i bejegyzés
Érseki lánynevelő Intézet, Jászberény 1938. 13.
Jászberényi Kath. Főgimnázium évi Értesítője az 1886–7-ik tanévről, Jászberény, 1887
Dunántúl c. folyóirat 1911. április 1. évf. 6–30. sz.
Dunántúl c. folyóirat, 1917. március 24. 7. évf. 49–75. sz.
Szolnok Megyei Néplap 1977. október, 28. évf. 231–256. sz. 4.
Új Néplap 2018. május, 29. évf. 100–124. sz.
Dr. Lovrich Gyula gyászjelentése (internet)
R.k. Házassági anyakönyv 1914. – R.k. Főpólbánia, Jászberény
Besenyi Vendel helytörténeti kutató szíves közlése a témával kapcsolatban
Dr. Pesti Béláné visszaemlékezése
Török Erzsébet interjúja Dr. Németh Ferencsel

XXVII. Jász Világtalálkozó Jászdózsán

Jászdózsa adott otthont 2023. június 30. és július 2. között a Jászok Egyesületével közös rendezésű XXVII. Jász Világtalálkozónak. A Tarna-parti kistélepedés immár második alkalommal rendezte meg a szülőföldjükről elszármazott és az itthon élő jászok legnagyobb, legszebb ünnepét. A nagyszabású esemény kiemelt vendége az erdélyi Csíkszentsimon-Csatószeg, Jászdózsa testvértelepülése volt. A három napos rendezvény péntek délután ünnepélyes megnyitóval vette kezdetét a virágokkal pompázó Szent Mihály téren. A hagyományoknak megfelelően megnyíltak a helyi és elszármazott gyűjtők és alkotók kiállításai. Különböző helyszíneken hús érdekes, színes kiállítás tárta ki kapuit. A jó hangulatról, az önfeledt szórakozásról helyi és meghívott fellépők, együttesek gondoskodtak. Pénteken a Retrozóna Zenekar, szombaton a Budapest Bár és Horváth Tamás adott fergeteges koncertet. A rendezvény vasárnapi zárókoncertjén Szentpéteri Csilla és vendége, a swing herceg Gájer Bálint varázsolta el hallgatóságát.

A Jász Világtalálkozó szombati díszünnepségét régi hagyomány szerint ünnepi szentmise előzte meg, amelyet Ternyák Csaba egri érsek celebrált a jászdózsai Szent Mihály Főangyal templomban.

Az érsek atya, aki most is nagy örömmel jött a jászok földjére, prédikációjában úgy fogalmazott: „A jászok a szabadságot ünneplik, azt a szabadságot, amelyért az elődök sokat küzdöttek, harcoltak, kiúgták maguknak, és azt a szabadságot, amelyet ingyen kaptunk, az igazi szabadságot, amely az Isten gyermekeinek, Isten fiainak a szabadsága. Az, hogy keresztények lehetünk, Isten gyermekei lehetünk, ez jelenti a legnagyobb, a legigazabb szabadságot.” Szavai szerint a Jézus Krisztus által elhozott megváltás az igazi redemptio.

Az évről-évre visszatérő találkozó különleges öröm, és egyúttal megerősítő erő abban az identitásban, amit a Jászság jelent. A magyarságon belül a jászok egy olyan népcsoport, amely ragaszkodik hagyományaihoz, ami megerősítő erő, és akiknek fontosak a gyökereik, az elődök hite.

A jász találkozóknak van egy különleges üzenete mindannyiunk számára. Fontos az, hogy személyesen is találkozzunk, mert jó dolog együtt lenni. Jó az, amikor tudunk közösen ünnepelni, egymással tisztessen együtt lenni, egyúttal példát adni a generációknak is arra, hogy fontosak a találkozások. Ternyák Csaba azt kívánta a jászoknak, hogy maradjanak hűségesek ahhoz a hithez, amelyet őseiktől örököltek, és adják azt át – és Isten áldását kérte a találkozóra és annak résztvevőire. A szombati díszünnepségnek a Szent Mihály tér adott helyszínt, ahová a jász és a kirajzott települések színes felvonulása érkezett. A díszünnepséget a Jászkürt hangja nyitotta meg.

A Bondorka Táncegyüttes műsora a világtalálkozó díszünnepségén.
Fotó: Bognár Mária

Baranyi Sándor Jászdózsa polgármestere köszöntőjében úgy fogalmazott: a szülőföld szeretete az, ami összeköti a jászokat, az itt élőket és az elszármazottakat. A jászok számára a jász világtalálkozó a legszebb ünnep, ilyenkor összejönnek a jászok, a kunok és az elszármazottak az ország minden pontjáról, sőt még külföldről is hazalátogatnak. A szülőfaluhoz eltéphetetlen szálakkal kötődnek, és erre segítenek emlékezni ezek a napok is, a XXVII. Jász Világtalálkozón. Fekete István író szavait idézte, aki korán elszakadt a szülőföldjétől, de egész életében

visszatért oda, mind műveiben, mind a valóságban. „A szülőföld szálai örök összekötők a tájjal és a földdel, amiből az ember lett, és amivé lesz, és nem szakadhatnak el soha”.

Kocsis Máté – akinek felesége, Szilvia, jászdózsai származású – azt mondta: van mire büszkének lenni, a jászok elődei már akkor is a Kárpát-medencében voltak, amikor a többi, későbbi magyar nemzetséghez sorolt nép még nem járt erre. Kevés olyan nagymúltú, kalandos történetű nép van a magyar történelemben, mint a jászok – hangsúlyozta.

Felidézte, hogy a jászok sosem voltak földesúrnak alávetve, sosem túrték az elnyomást, a jobbágyi sort, csakis a nádornak tartoztak számadással. Ez az a kiváltság, érték, ez az az erő, ami a jászokban van, és amit minden más magyarnak meg kell tanulnia. Emlékeztetett, hogy 1745. május 6-án Mária

Terézia aláírta a Jászkun Redemptiót, ami azt jelentette, hogy a jászok és a kunok visszakapták a függetlenségüket és a szabadságukat. Nagy ára volt, de a jásztól azt kell megtanulni, hogy a szabadságnak nincs ára.

A frakcióvezető szó szerint idézte a redemptios diplomát, és rámutatott: a Jászság ezzel a szöveggel lett a redemptio népe, a jászok és a kunok maguk erejéből váltották vissza a szabadságukat. Soha nem számított a gazdag jászoknak, hogy a szegény jászokat is ki kellett váltani – hangsúlyozta. Mit tanulunk mindannyian magyarok

a jásztól? – tette fel a kérdést. Egy: nem tűrjük az alávetettséget, az önkényt, sem nyugatról, sem keletről. Kettő: a nemzet jövőjét és a szabadságot nem pénzben mérik. Három: ha nemzetről, nemzetségről van szó, akkor teljes összefogásra van szükség – sorolta a válaszokat, hozzátéve: manapság mennyire ismerős gondolatok. Kocsis Máté úgy fogalmazott: nekünk, akik Önök között lehetünk ma, egy dolog maradt, megköszönjük Önöknek, jászoknak, hogy ilyenek, hogy élnek, hogy vannak nekünk, hogy köztünk vannak, és megköszönjük, hogy mindent, ami fontos ma a magyar nemzet identitásának, függetlenségének, erejének illetve jövőjének megőrzéséhez, azzal Önök már sok száz éve is rendelkeztek. Hangsúlyozta: mi Önöktől csak tanulhatunk. Most van igazán szükség a jászok hitére, a jászok elveire, és a jászok erejére.

Pócs János, a térség országgyűlési képviselője ünnepi köszöntőjében arról beszélt, hogy a világban nincs olyan összetartó közösség, mint a jászok. Kitért az elmúlt évek nehézségeire, utalt az IMF-válság emlékére, a Covid járványra, megemlítette az energiaválságot, a szomszédban dúló háborút, a világháború kockázatát és a szankciók következményeit. „Amíg más országok az ilyen válságokba belerokkantak, és tőlünk sokkal nagyobb nemzetek elveszték a történelem süllyesztőjében, addig mi magyarok talpon maradtunk, és ez csak a jászok példáján megvalósult összefogásnak köszönhető. Ezért nekünk, jászoknak, kerüljünk bármilyen viharba, nem kell tanítani az összefogást, hanem tőlünk kell tanulni azt!” – fogalmazott.

Pócs János kiemelte: a Jász Világtalálkozókon nemcsak összejövünk, hanem példát mutatunk, utat taposunk és mutatjuk az irányt. Szólt arról is, hogy 13 éve lehet a Jászság kormánypárti képviselője és ezalatt bármilyen régiós összehasonlításban kiemelkedően fejlődött a Jászság. Az Alkotmány első mondata úgy hangzik Isten áldd meg a magyart! – mondta Pócs János, aki úgy zárta köszöntőjét: Isten áldd meg a jászokat!

Borbás Zoltán, a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Közgyűlés alelnöke kiemelte: egy estendő ismét eltelet, Jászdózsa átvette a stafétát és megrendezte a XXVII. Jász Világtalálkozót

Jánoshida után. Újra együtt vagyunk, és újra együtt ünnepelhetjük, hogy ezen a szülőföldön nőttünk fel, ez a szülőföld a miénk, büszkék vagyunk rá, őrizzük hagyományait, és őrizzük azt az identitást, amelyet az őseinktől kaptunk. Felidézte: közel 800 év a magyarság gyűrűjében, sok mindent adott és sok mindent el is vett. Elvesztettük a nyelvünket, néhány nyelvi emlék maradt meg, keleti vallásunkat felváltotta a nyugati típusú kereszténység, a római katolikus hitre térünk át, amelyet megtudtunk őrizni a reformáció viharos időszakában is. Van ugyanakkor számtalan dolog, amelyeket ma is őrzünk, megbecsüléssel tartják meg a családjaikban, a szokásainkat, a táncainkat, a viseleteinket, a meséinket és a dalainkat. Ezekből kell erőt merítenünk, és átadni azoknak a generációknak, akik utánunk jönnek, hogy ők is jászként éljenek a szülőföldjükön és jászként neveljék a gyermekeiket.

Vargáné Kozma Edit családi emlékeit felidézve az elszármazottak nevében köszöntötte a jelenlévőket.

Dr. Dobos László, a társrendező Jászok Egyesületének elnöke köszöntőjében úgy fogalmazott: „A jászokban olyan önszervező erő lakik, amely egyesíti az erőt, az akaratot és a készséget. Ez tette a jászokat a redemptio népévé, az önmegváltás népévé. Ez vezette őket végig a történelem országútján”. Kihirdette a 2023. évi Jászságért díj nyertesét, akit nyolc jelölt közül választott ki a Jászságért Alapítvány kuratóriuma. Az egymillió forinttal járó elismerést a jászdózsai születésű, Jászágon élő Mozsár Lászlóné polgármester asszony érdemelte ki Jászági község helyi értékeinek összegyűjtése, a jászsági hagyományok megőrzése érdekében végzett több évtizedes, sokoldalú, példaértékű tevékenysége elismeréseként.

Ezt követően Baranyi Sándor polgármester települési díjakat adott át. Díszpolgári címet vehetett át Bollók György emeritus jászkapitány és felsége, Bollókné Gyurkó Mária, Jászdózsaért elismerésben részesült Bodonyi Béla jászdózsai születésű válogatott labdarúgó, Gyenes László és Némethné Harsányi Katalin.

Szóllósi Sándor leköszönő jászkapitány beszámolójában elmondta, hogy közel száz meghívás érkezett különböző

rendezvényekre az elmúlt egy évben. Felidézte, hogy az első invitálás Szankra az aratóversenyre és meggyfeszítvárra szólt, valamint a hármaskerületi főkapitány választásra, ahol először nyerhettek betekintést a kapitányok aktív munkásságába. Székesfehérvárott a Szent István Király Múzeumban a Királyok és szentek című időszaki kiállítás kísérő rendezvényén bemutatták a Jászkürtöt, amelyről Hortinéd dr. Bathó Edit tartott előadást.

Az egész családnak életre szóló élmény volt a nosztalgia gőzönsön való utazás, ami a Hatvan-Szolnok vasútvonal átadásának százötvenedik évfordulója alkalmából indult. Néhány hónapja, áprilisban Jánoshidán tartották a hármaskerületi kapitányi ülést a felújított Premontrei Rendházban – sorolta. Kitért arra is, hogy Kovácsné Lajos Krisztina népdalénekes előadásában rögzítették a Jász Himnuszot, ami elérhető bárki számára a Jász Múzeum honlapján. Beszámolt arról is, hogy az avatáskor tett fogadalom, a fiatalok minél szélesebb körű bevonása a hagyományörzésbe folyamatosan alakul, és vannak további terveik is, amelyeket a regnálási időszakon túl kívánnak megvalósítani.

Az új jászkapitányt, a 26 éves Kiss Gábort ünnepélyes eskütétele és beiktatási ceremóniája után három díszlövés és három ágyúlövés köszöntötte. A díszünnepség a polgármesterek galambroptetésével zárult.

A világtalálkozó utolsó napján a Tarnaholtágon 15 jász település horgászcsapata küzdött a legnagyobb és a legtöbb fogásért, de volt jász ízek főzőversenye, jászsági pálinkamustra, és felvonultak veterán autók, motorok is. Az érdeklődők megtudhatták, hogyan készül a perkelt torta, a Jászsági Mézlovagrend pedig a mézet népszerűsítette.

A világtalálkozó záróünnepségén Baranyi Sándor, Jászdózsa polgármester átadta a stafétabotot Terjéki Tündének, a XXVIII. Jász Világtalálkozót rendező Jászáköhalma polgármesterének.

A kultúra lángját szimbolizáló lámpást a rendező kistélepedés képviselői vették át.

A nagy sikerű háromnapos rendezvényt a Templomkertben káprázatos vízi játék zárta le.

Bognár Mária újságíró

KÉPES RIPORT
a XXVII. Jász Világtalálkozóról

Dr. Ternyák Csaba egri érsek az ünnepi szentmisét celebrálja Fotó: Bognár Mária

Baranyi Sándor polgármester
Fotó: Baráth Károly

Felvonulás jász viseletben Fotó: Baráth Károly

Kocsis Máté, a FIDESZ frakcióvezetője
Fotó: Bugyi Gábor

Jász huszárok az ünnepi felvonuláson Fotó: Bugyi Gábor

Borbás Zoltán, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés alelnöke
Fotó: Bugyi Gábor

Pócs János országgyűlési képviselő
Fotó: Bugyi Gábor

Vargáné Kozma Edit az elszármazottak nevében köszöntötte a találkozó vendégeit
Fotó: Bugyi Gábor

Kiss Gábor jászkapitány iszik a Jászkürtből
Fotó: Bugyi Gábor

Némethné Harsányi Katalin
Fotó: Bugyi Gábor

Bollók György és Bollókné Gyurkó Mária Jászdózsza díszpolgárai
Fotó: Baráth Károly

Gyenes László
Fotó: Bugyi Gábor

Bodonyi Béla válogatott labdarúgó
Fotó: Bugyi Gábor

Jászdózsza polgármestere átadja a világtalálkozó botját Terjéki Tünde polgármester asszonynak
Fotó: Bognár Mária

Szöllősi Sándor Ieköszönő jászkapitány beszámolója

Köszöntök mindenkit eme jeles napon, a XXVII. Jász Világtalálkozón, Jászdózsán!

Egy év... Egy év telt el azóta, hogy szeretett településemen, Jánoshidán 2022. június 24-én jászkapitánnyá avattak. Ha visszagondolok, ez az egy év bár hosszúnak tűnhet, mégis szinte egy pillanat alatt telt el. Ez annak is köszönhető, hogy nagyon

Nagyon hosszúra nyúlna a beszámoló, ha minden egyes rendezvényt megemlítenék, de szeretnék kiemelni néhány számunkra nagyon emlékezetes pillanatot.

Az úgynevezett első dolgok az életben mindenki számára meghatározóak, emlékeztetések, nem volt ez másképp a mi esetünkben sem az első meghívásunkkal kapcsolatban, ami Szankra

Szöllősi Sándor jászkapitány és felesége, Pintér Krisztina

Fotó: Bugyi Gábor

sokfelé jártunk, számtalan meghívást kaptunk, melyeken legjobb tudásunk szerint, szívvel-lélekkel igyekeztünk képviselni nemcsak saját településünket, hanem az egész Jászságot.

A regnálási időszakom alatt közel száz meghívás érkezett, különböző típusú rendezvényekre: kiállítások, konferenciák megnyitói, díszünnepségekre, jeles napokra, nemzeti ünnepekre, falu- és városnapokra, vármegyei napra, és emellett még egyéb rendezvényekre is. Ezúton is szeretném megköszönni a kedves meghívásokat. Feleségemmel, Krisztinával igyekeztünk minél több helyen megjelenni, hiszen a legtöbb esetben feladataink is voltak a rendezvényeken.

szólt az aratóversenyre és meggyfeszítvárra, valamint a hármas kerületi főkapitány választásra, ahol először nyerhettünk betekintést a kapitányok aktív munkásságába.

Székesfehérváron a Szent István Király Múzeumban a *Királyok és szentek* című kiállításon a Jászkürt-Lehel kürtje is bemutatásra került, amelyhez kapcsolódóan a Hortiné Dr. Bathó Edit által tartott előadásnak mi is aktív részesei lehettünk. A megjelentek nagyon érdeklődők voltak, és kellemes beszélgetés alakult ki közöttünk.

A következő kiemelt esemény szintén a Dunántúlon, Újiregen volt, ami miatt a családi nyaralásunkat is átszerveztük, hogy mindenképpen részt

tudjunk venni a falunapi rendezvényen. Az első megkeresést telefonon kaptam, ami annyira kedvesen invitáló volt, hogy arra nem lehetett nemet mondani. Egy nagyon barátságos közösséget ismerhettünk meg az ottlakókban, az esős idő ellenére egy nagyon kellemes napot tölthettünk el köreikben. Igazán jóleső érzés volt a baráti közvetlenség, amellyel fogadtak minket, mintha mindig is ismertük volna egymást. Külön öröm számomra, hogy idén januárban, a Nemzeti Színházban ismét találkozhattam velük, és az első sorból nézhettem meg az általuk bemutatott előadást, amely településük történetéről szólt.

Egy különleges, mondhatni az egész család számára életre szóló élmény volt a nosztalgia gőzösön való utazás, ami a Hatvan-Jászberény-Szolnok vasútvonal megnyitásának 150. évfordulója alkalmából indult.

Az egyik legnagyobb feladatunk a hármaskerületi kapitányi tanács ülésének megszervezése volt, amelyre április 23-án került sor Jánoshidán. Büszkék vagyunk rá, hogy a frissen felújított Premontrei Rendházunk adott otthont a jeles eseménynek, amelyre nagy örömeinkre, szép számmal érkeztek mind a Jászságból, mind a Kunságból kapitányok, kapitányok és szakmai segítők.

Az év során több alkalommal is részt vehettünk a Jász-Nagykun Szolnok Vármegyei Önkormányzat által szervezett megyei rendezvényeken. Rendkívül megtisztelő, hogy a megyei vezetőség is elismeri, és fontosnak tartja a jász- és kunkapitányok által végzett hagyományőrző tevékenységet.

A rendezvényeken való megjelenésen túl maradandót is sikerült alkotni az utókornak, mégpedig hangfelvételre került a Jász Himnusz Kovácsné Lajos Krisztina népdalénekes előadásában, Csernovszky Kálmán hangmérnök közreműködésével. A felvétel bárki számára elérhetővé válik a Jász Múzeum honlapján.

Egy évvel ezelőtt az ünnepi ceremónián igaz, hogy engem avattak jászkapitánnyá, de ne feledkezzünk meg a kapitány legfőbb támaszáról a kapitánynéról sem, aki szintén fontos szerepet játszott az elmúlt időszakban, nemcsak kísérőm volt a rendezvényeken, de időnként, aktívan be is kapcsolódott az eseményekbe, önálló

tevékenységet is végzett. Viseletbe-mutatót szervezett az általános iskolásoknak, és egy diákcsoportot is sikeresen készített fel a Jászkarajenőn megrendezett Jászok nyomában nevű honismereti vetélkedőre.

Egy év... Ezalatt az idő alatt sokfelől sok segítséget kaptunk, hogy a feladatainkat méltón végezhessük. Elsősorban köszönettel tartozunk János-hida Önkormányzatának, Eszes Béla polgármester úrnak és a képviselő testületnek, hogy regnálásom időszakában végig támogatásukról biztosítottak minket, és külön kiemelve azt is, hogy kezdeményezésünkre megvalósulhatott településünkön is egy redemptiós emléktábla kihelyezése. Köszönjük Hortiné Dr. Bathó Edit folyamatos szakmai segítségnyújtását, útmutatásait, amellyel megkönnyítette a rendezvényeken való feladataink megfelelő ellátását. Köszönjük a kapitánytársak és kapitánynék tanácsait, amelyekkel menet közben folyamatosan segítettek munkánkat. De köszönjük mindenkinek, aki bármilyen formában segítette a regnálási időszak sikeres megvalósulását. Gyorsan, de igazán tartalmasan telt el ez az egy esztendő, ami az életünk nagyon meghatározó, szép élménye marad, mindig örömmel fogunk rá gondolni.

Az avatáskor tett fogadalom, a fiatalok szélesebb körű bevonása a hagyományőrzésbe, folyamatosan formálódik, vannak terveink, amiket a regnálási időszakon túl a jövőben kívánunk megvalósítani. Természetesen szívesen veszünk minden meghívást, és ahol csak tudunk, meg is jelenünk.

Beszámolómat, gondolataimat a jászkapitányné legkedvesebb idézetével zárom, ami Tamási Árontól származik: *„azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”*, amely az elmúlt időszakra igazán jellemző volt, hiszen bárhová mentünk, mindenhol otthon éreztük magunkat. Az új jászkapitánynak kívánunk élményekkel, eredményekkel teli időszakot! Isten éltesse a jászokat, a kunokat és minden magyarokat!

Mozsár Lászlóné Jászságért Díjas

„A Jászságért” Alapítvány Kuratóriuma a 2023. évi Jászságért Díjat, s a vele járó 1.000.000 forint elismerést Mozsár Lászlóné polgármester (Jászság) részére ítélte oda Jászság község helyi értékeinek összegyűjtése, a jászsági hagyományok megőrzése érdekében végzett több évtizedes, sokoldalú, példaértékű tevékenysége elismeréseként. Mozsár Lászlóné Paksi Mária 1948. május 14-én született Jászdózsán. Négyen voltak testvérek. Az általános iskolát szülőfalujában, középiskolai tanulmányait Budapesten végezte. 1969-ben költözött Jászságra, amikor férjhez ment. A jászsági lakosság első perctől fogva befogadta a közösségbe. Két fiúgyermeküktől öt unokájuk született. 2015-ben megözvegyült.

Mozsár Lászlóné és Dr. Dobos László

Fotó: Bugyi Gábor

Tanulmányai során középfokú könyvtárosi szakvizsgát tett, majd a népművelés területén szerezte meg a felsőfokú képesítést. Később Nyíregyházán, a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán népművelő és általános művelődésszervező szakon kapott diplomát. A helyi könyvtár, majd a művelődési otthon igazgatójaként dolgozott 2002-ig, amikor megválasztották Jászság polgármesterének.

Jászságot nagyon szorgalmas, kötelességtudó emberek lakják, akik örömmel segítettek törekvéseit, munkáját. Mozsár Lászlóné polgármesterként és magánemberként is szívügye a hagyományápolás. Arra törekszik, hogy

Jászság következő nemzedékeinek átadja azt az örökséget, melyet az elődök a maiakra hagytak. Kitartóan ragaszkodik a múlt örökségéhez, jól ismeri a jelenkor valóságát, és ezekből építi a település jövőjét. Megírta, és 2019-ben közreadta Jászság község történetét.

Jászság hagyományai gyűjtésében és megújításában Mozsár Lászlóné – együttműködve néhai Macsi Sándor Jászságért Díjas iskolaigazgatóval – meghatározó szerepet vállalt. Az egyedülálló helytörténeti gyűjtemény az őskortól napjainkig mutatja be a település történetét.

Az iskolatörténeti gyűjtemény közel másfél évszázadot fog át. A falubeliek által „Öregháznak” becézett tájház kétszáz éves épülete sikeres pályázatnak köszönhetően 2022-ben született újjá. Úttörő szerepet vállalt az egykori jászsági szüreti felvonulások újjáélesztésében. Állandó támogatója a lovas hagyományokat felelevenítő fogathajtó

versenynek. Közmegbecsülésnek örvendő polgármesteri munkája mellett sokat tett azért, hogy a településen aktív civil közösségek működjenek. Méltán büszke a falu az Ágóiak Baráti Egyesületre, az egykori népdalkör, a kézimunka szakkör, a Jászság Szemefénye Alapítvány, az Önkéntes Tűzoltó Egyesület, a vadásztársaság és nem utolsósorban a polgárőrök tevékenységére. Munkásságát 2016-ban a Magyar Arany Érdemkereszt állami kitüntetéssel ismerték el.

Mozsár Lászlóné a jászsági hagyományok átadása terén végzett önzetlen szolgálata alapján méltó arra, hogy életműve elismeréseként a Jászságért Díj kitüntetettje legyen.

Ötven éves a Honismereti Szövetség

Az Országházban nyitották meg az 50. Országos Honismereti Akadémiát, a Honismereti Szövetség nagyszabású rendezvénysorozatát. Már hagyomány,

A jászági delegáció a Parlament előtt

hogy a megnyitó ünnepségen a köszöntők után kitüntetések, díjakat, emléklapokat adnak át azoknak, akik munkájukkal és támogatásukkal több éven át részvevői voltak, illetve jelenleg is aktív szereplői a honismereti munkának. Az öt napon át tartó akadémia témája *A nemzet fővárosa – Budapest 150.*, amely kapcsán előadások hangzottak el, várostörténeti sétákon vehettek részt az akadémia hallgatói, az érdeklődők.

Jászági díjazottak a Parlamentben

Fotó: J. Sz.

Létfontosságú az a tevékenység, amelyet a nemzet fennmaradása érdekében végez a szövetség „mert a haza, a történelem, a hagyományok, a lokális értékek megismerése, megőrzése és

átörökítése nemzeti ügy” közös ügyünk – hangsúlyozta a megnyitó ünnepségen **Szentmártoni János**, a Kulturális és Innovációs Minisztérium (KIM) művészetért és közösségi művelődésért felelős helyettes államtitkára.

A jubileumi rendezvény védnöke **Sára Botond**, Budapest főispánja volt, aki megnyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a Honismereti Szövetség jelentős értékmentő feladatokat lát el. Öt évtizede előadásokkal, kötetekkel, konferenciákkal járul hozzá ahhoz, hogy az érdeklődők megismerhessék Magyarországot múltját. A főispán kiemelte, hogy az idei országos honismereti akadémia találkozáján elhangzó előadások hozzájárulnak ahhoz, hogy Budapest története jobban megismerhetővé válhasson.

Dr. Debreczeni-Droppán Béla, a Honismereti Szövetség elnöke nyitóelőadásában beszámolt arról, hogy a személyes találkozónak mindig nagy jelentőségük van az országos szervezet életében, mert ezek megerősítik nem csupán az emberi és a szakmai kapcsolatokat, hanem egyben a mozgalom hitét is, amelyre nagy szükség van a sokasodó kihívásokkal teli jelenben.

A Főrendiházi ülésteremben tartott megnyitón adták át a Honismereti Szövetség legrangosabb kitüntéseit. A **Bél Mátyás Notitia Hungariae**

emléklapot kapott **Benedek József**, a jászkiséri Csete Balázs Honismereti Egyesület elnöke, **Bollók György** emeritus jászkapitány és **Bollókné Gyurkó Mária** jászkapitányné aszszony, a **Jász Múzeum dolgozói** – átvette Hortiné dr. Bathó Edit, **Kovács Béláné Pető Magdolna**, a jászfény-szarui Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság elnöke, **Kóródi Anikó Zsuzsanna** operaénekes, **Varga József**, a jászkiséri Mr. Bene Madártani Szabadidőközpont tulajdonosa – átvette Varga Józsefné.

A múltbeli értékekre koncentráció mellett legalább ugyanilyen fontos a szövetség számára, hogy a mai fiatalokat, értelmiségieket bevonják munkájukba. – Mozgalmunk akkor lehet életerős, ha abban minden generáció képviselteti magát – mondta Debreczeni-Droppán Béla, majd hozzátette: a meglévő nemzeti, helytörténeti, civil szervezetekkel tovább kell erősíteni a kapcsolatokat.

A jubiláló Honismereti Szövetség konferenciája a további négy napon át a Nemzeti Múzeumban folytatódott, tematikus városnéző sétákkal, majd zárókonferenciával ért véget. **Kovács Béla** projekt menedzser

Dr. Tóth Péter történész, levéltáros (a laudáció szerint a kitüntetést nem kis mértékben a Jászság középkori történetére vonatkozó kutatásainak is köszönheti) és **Dr. Debreczeni-Droppán Béla**, a Magyar Nemzeti Múzeum főmuzeológusa, a szövetség elnöke vehette át. Posztumusz elismerésben részesült **Mándli Gyula**, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének egykori elnökségi tagja.

Balról jobbra - Dr. Debreczeni-Droppán Béla, Dr. Hermann Róbert, Dr. Szóts Zoltán és Dr. Tóth Péter

Emléklapot kapott **Benedek József**, a jászkiséri Csete Balázs Honismereti Egyesület elnöke, **Bollók György** emeritus jászkapitány és **Bollókné Gyurkó Mária** jászkapitányné aszszony, a **Jász Múzeum dolgozói** – átvette Hortiné dr. Bathó Edit, **Kovács Béláné Pető Magdolna**, a jászfény-szarui Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság elnöke, **Kóródi Anikó Zsuzsanna** operaénekes, **Varga József**, a jászkiséri Mr. Bene Madártani Szabadidőközpont tulajdonosa – átvette Varga Józsefné.

A múltbeli értékekre koncentráció mellett legalább ugyanilyen fontos a szövetség számára, hogy a mai fiatalokat, értelmiségieket bevonják munkájukba. – Mozgalmunk akkor lehet életerős, ha abban minden generáció képviselteti magát – mondta Debreczeni-Droppán Béla, majd hozzátette: a meglévő nemzeti, helytörténeti, civil szervezetekkel tovább kell erősíteni a kapcsolatokat.

A jubiláló Honismereti Szövetség konferenciája a további négy napon át a Nemzeti Múzeumban folytatódott, tematikus városnéző sétákkal, majd zárókonferenciával ért véget.

Kovács Béla projekt menedzser

Petőfi Kunszentmiklóson

Városunkban Petőfi valószínűleg már kora gyermekkorában többször is megfordult, hiszen mézsáros édesapja a kiskunsági vásárookra magával vihette fiait is. Az időben Szabadszálláson volt a Petrovics család otthona 1818 és 1838 között, míg a nagy árvíz romba nem döntötte gazdaságát és házát. 1841-ben Petrovics István Dunavecsére költözött. Sándornak viszont 1838-ig, midőn pesti és aszódi iskoláiba utazott, rendszeresen Kunszentmiklóson kellett áthaladnia.

Petőfi István

Felnőttkori látogatásai 1842 és 1848 között gyakoriak voltak városunkban. **1842-ben** Petrovics István Kunszentmiklós városától három esztendőre kibérelte a központban épült juh-és marhaszéket. Különös tény, hogy a szerződésen Petrovics Sándor aláírása szerepel, holott a tényleges munkát öccse, Istvánka végezte. Testvérét többször meglátogatta Petőfi. A szülei lakása ekkor Dunavecsén, majd Szalkszentmártonban volt.

1842 októberében volt az első látogatási időpont. Szívélyes barátságokat szerzett városunkban. Elsősorban a fülöpsházi származású Bankós Károlylyal kötött örökké tartó, felhőtlen barátságot, akinek lakásán többször is megszállt.

1844 májusában, majd **júniusban** több napot eltöltött városunkban. Ekkor vetette papírra a *Pusztán születtem* című verset, melyet az orgoványi pusztán élő kunszentmiklósiak szerint az ő csárdájukban írt meg. Az orgoványi pusztaság 1745 óta a miklósiak birtoka volt.

1845. június 10-én Baký főjegyző úr estélyt rendezett. A költő ez alkalommal ismerkedett meg Baký Krisztinával, akit a *Búcsú Kunszentmiklóstól* című később írt költeményében „Szentmiklós rózsájaként” örökített meg.

Baký Krisztina

1845. július 22-én barátai egy lakomára a Nagyvendéglőbe hívták meg az akkor már ünneplő költőt. A nagy-szerű hangulatot emelte az a történet, miszerint estére járván az idő Kelemen Gergely gimnáziumi igazgató retorikai osztálya társaságában fáklós felvonulással, versmondással, dallal köszöntötték a jeles vendéget. Hajnalig vigadtak, majd Bankós Károly lakásán a költő megírta a *Búcsú Kunszentmiklóstól* című ikonikus versét. Károly pedig leírta a fáklós megtiszteltetés történetét, és elküldte a Pesti Divatlap számára leközlés céljára.

Ez idő tájt történt, hogy Bankós és Petőfi a városon átszöngedező Bakér hídján találkozott egy szomorúan, szármárháton zötyögő juhással. A vele történt beszélgetés emlékére a költő megírta a *Megy a juhász számaron* című költeményét.

Nem városunkban rögzítette, de két versének témája is Kunszentmiklóshoz köthető. Az egyik a *Legenda* című vers, a másik pedig *A csaplárosné a betyárt szerette* című írása.

Petőfi és Bankós több levelet is váltott egymással. Ezek ismeretéből követhetjük a hiteles történeteket. A költőtől

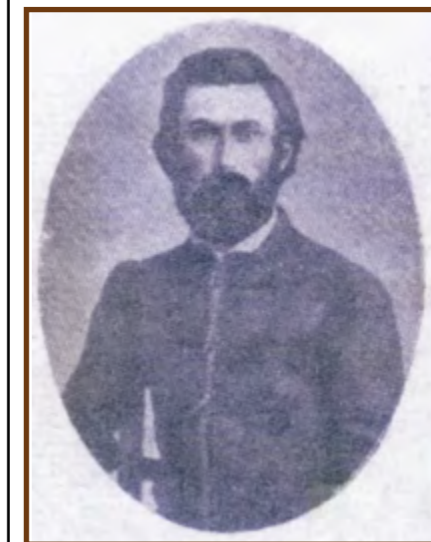
három levél maradt fenn, amit Bankós-nak címzett. Ezeket jelenleg a Petőfi Irodalmi Múzeum őrzi. Bankós több történetet a korabeli sajtóban közölt.

Petrovics Istvánka az 1842 és 45 közötti székbérlet ideje alatt több verset írt városunkban. Erről sem szabad megfeledkeznünk, meg arról sem, hogy Petőfi látogatásait jórészt neki is köszönhetjük.

1848. május 25-én levelet hozott a posta Bankós Károlynak Petőfitől. Ezúton kérte barátját, segítsen, hogy az országgyűlési választás alkalmából a Kiskunsági választókerületben elnyerhesse a képviselői címet. Együttal proklamációt nyomtatott a kunok részére, melyben magát ajánlotta e pozícióra. Ez a röplap nemigen segítette a megválasztása eredményességében, mert túl nyersen, sőt udvariatlanul szólt a választópolgárokhoz. Nem hízelgett a választóknak.

Hát igen, Petőfi nem volt tipikus politikai jellem. Az őszinteség, a túlzott lendület, a világos beszéd nem kifizető e szakmában.

1848. június 6-án kortes beszédet tartott a miklósi nép számára a városháza előtt. Hallgatói, barátai lelkesen megtapsolták. A város vezetői viszont hűvösen fogadták a költő beszédét. Ők módos, kun redemptus gazdák voltak, akik státuszukat óvták, gazdagságukat

Bankós János

nem kívánták kockáztatni. Nekik nemigen tetszettek a republikánus elvek, a drasztikus változtatásokra irányuló ígéretek, a király elleni lázadás. Ők úgy tapasztalták, hogy az 1745-ös redemptio megnyugtatóan rendezte a földek elosztását. Minden változtatás veszélyezteti a viszonylagos kialakult jólétüket, egzisztenciájukat.

1848. június 11-én Szendrey Júliával, várandós feleségével megérkezett Petőfi, és Bankósnál szállt meg. Tudomására jutott, hogy Szabadszálláson lesz a választás, ahol ifjúkori otthona volt. Hallotta, hogy Nagy Sámuel nagytiszteletű úr fia lesz az ellenlábas, aki már jelentős hivatali gyakorlata volt. A hírek szerint komoly ellenkampány folyt Petőfi ellen Szabadszálláson. Természetesen Petőfit ez nem tántorította el a szabadszállási utazástól.

Érdekes dokumentuma ez Kunszentmiklós akkori társadalmi tagolódásának, főleg mert Petőfi saját kezével írta meg saját tapasztalatai alapján. Ezek szerint: *A költő ellenzői*: Virágh Dénes, Hacker Rudolf, Virágh Pál, Baki Endre, Kerek József, Horváth János, Tóth Ferenc, Pap Zsigmond, Pap Mihály, Aczél István, Péter László (Szabadszállás), Szeles László (Szabadszállás), Pandur Ignác (Szabadszállás), Fóris Gergely (Szabadszállás).

Jankó János „Megy a juhász a számaron” c. festménye

1848. június 12-én egy kedves meghívásnak tett eleget feleségével együtt dr. Balogh József orvos lakásán. Kedélyének igen jól tett, hogy meglepetés-szerűen egy Kelemen Piroska nevű hölgy és barátai elénekelték nekik a *Nemzeti dal*-t.

1848. június 13-án levél érkezett Szabadszállás városházájáról, miszerint Petőfi nem kívánatos az ő városukban, testi épségéről garanciát nem adhatnak, álljon el a jelöltségtől.

1848. június 14-én mégis elindult Szabadszállásra Júliával, és a család régi jó barátjánál, Rozsnyay Jánosnál szálltak meg. Másnap beszélni szeretett volna a választópolgárokkal, de a leitatott részeg tömeg ellenségesen fogadta, az előjárók elzavarták. Júlia vele volt, így el kellett fogadnia a kiűzés tényét.

1848. június 16-án a gyalázatos bánásmódról beszámolót küldött a parlamentnek és a „Március 15-e” című lapnak. Petőfi az országgyűlési képviselői választás kudarcát után még napokig városunkban maradt, elkeseredetten kereste a bukás okait. Két listát állított össze. Az egyikben a támogatóit, barátait írta össze, a másikban az ellenzőit.

Petőfi barátai: Bankós Károly, Horváth László, Kún György, Gyenes József, Magay Károly, Fördös Lajos, Balogh József, Bernáth János, Péter Ambrus (Fülöpszállás), Herpai János (Fülöpszállás), Bacsó János (Fülöpszállás).

Sándor és Júlia még néhány napot Kunszentmiklóson töltöttek, mondhatni igen rossz hangulatban, és a csalódás fájalmában kereste a bukás okait. Bankós Károly egy későbbi időpontban így emlékezett: „Nekem többször dicsekedett vele Sándor, miként egy városból sem gyűlt be költeményeire ennyi előfizető, mint Kunszentmiklósról.” Bizonyára jól működött az előfizetőket szervező hálózat, mert tudjuk, hogy Virágh Lajos hadnagy könyveire is igen sok helyi előfizető aktivizálódott. Nem csoda, hiszen megírta a „Nádor huszárok hazatérését” vagyis testvére, Virágh Gedeon főhadnagy századával való 208 fő 1848-as hazaszökését, majd a fegyverletételig történő hőstetteit. Lajos maga is harcolt a szabadságharcban, lábát ágyúgolyó nyomorította meg. A költő a választási gyalázatos kudarcot igen nehezen viselte. Párbafozni

szeretett volna Nagy Károllyal, komoly támadásokat indított ellene a sajtók lapjain. Az országgyűléstől új választást követelt, de a fokozódó hadi helyzet következtében panaszja jelentősége háttérbe szorult. Új választást nem írtak ki. A sok vidám kunszentmiklói élményt a brutális választási kudarc ködbe borította.

Ezen keserű és szomorú történet hatására írta meg *Az apostol* című drámai költeményét. Ha a szabadszállásiak akkor megválasztották volna országgyűlési képviselőnek, akkor Debrecenben érte volna az 1849-es összeomlás, és talán életben maradt volna.

Így útja az erdélyi szabadságharcok helyszínére vezetett, és Segesvárnál 1849. július 31-én a veszített csata után eltűnt.

Akit bővebben is érdekel Petőfi kunszentmiklói történeteinek sora, a következő könyvekből tájékozódhat:

Petőfi Sándor saját kezű leirata a választásról, *Hentaller Miklós*: Petőfi, mint követjelölt, *Szemző Piroska*: Petőfi Sándor képviselőjelöltségének egykorú hazai sajtója, *Illyés Gyula*: Az ünnepe (dráma), *Galambos Sándor*: Petőfi és Kunszentmiklós, *Fekete Sándor*: „Agyon akart verni a magyar nép...”, *Balogh Mihály*: „Kiskunsági Szentmiklósnak ifjú népe...”, *Balogh Mihály*: A költő és a város.

Balogh Mihály könyvének címlapja

Az itt említett könyvek, valamint számtalan ábrázolás, fotó, tanulmány és újságcikk megtalálható gyűjteményemben, a Kunszentmiklói Felső-Kiskunsági Emlékek Háza és Petőfi Kultuszgyűjteménynek elnevezett intézményben.

Székely Gábor helytörténeti kutató

III. Harangtörténeti Konferencia Budapesten

Az első Harangtörténeti konferencia 2019. szeptember 20-án az Ars Sacra programsorozat keretében Egerben, az Eszterházy Károly Egyetem Kápolnájában került megrendezésre Kerékgyártó József Károly harangkutató és Dr. Verók Attila könyvtörténész, az Eszterházy Károly Egyetem Kulturális Örökség és Művelődéstörténeti Tanszék tanszékvezető egyetemi docensének szervezésében.

A II. Harangtörténet konferenciát Szegeden a Szegedi Dóm Látogatóközpontjában 2021. július 23 és 24 között a XVI. Nándorfehérvári emléknapok rendezvényeként szervezték meg. A kétnapos rendezvény keretében harangtörténeti konferenciával, felvonulással és egész napos hadi bemutatókkal emlékeztek a diadalra. A konferenciát Kerékgyártó József Károly egri harangkutató Dr. Poór Péter szegedi harangkutatóval, a Szegedi Tudományegyetem egyetemi adjunktusával közösen szervezte.

A III. Harangtörténeti konferencia 2023. július 21-én Budapesten került megrendezésre Kerékgyártó József Károly egri harangkutató és Millisits Máté András művészettörténész, muzeológus, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézet munkatársa szervezésében. Az egész napos rendezvénynek a Dunamelléki Református Egyházkerület Székháza és Konferencia-központja adott otthont.

A rendezvényre érkezőket a Ráday-Ház díszterme előtt és a folyosóján a Millisits Máté művészettörténész által készített kiállításai fogadta. A kiállított Roll up-okon a *Bibliás Rákócziak - Órálló erdélyi fejedelmek* című, valamint a Reformáció 500 éves jubileumára összeállított kiállítást tekinthették meg.

A Harangtörténeti Konferenciára összesen 50 résztvevő érkezett. A rendezvény vendégei között két harangöntő leszármazottat és egy harangöntőt is köszönthetünk: Dr. Elizabetha M. Zechentert J.D., Ph.D., a Jagelló Jogi Társaság (JLS) elnökét, az Emory Egyetem oktatóját Atlantából (USA) és testvérét prof. Dr. Katarzyna

Zechentert Ph.D. költőt, a Szláv- és Kelet-Európai Iskola (tanszék) vezetőjét az University College London (UCL) Egyetemről, valamint Slíž Róbert várhosszúréti harangöntőt, aki a Felvidékről érkezett. A szervezők örömeire szolgált, hogy a szegedi konferenciához hasonlóan több lelkes ifjú *hangrajongót*, harangok iránt érdeklődőt is köszönthettek a jelenlévők soraiban. A legfiatalabb résztvevő mindössze 14 éves volt.

Dr. Hatala Pál, az OMBKE elnöke
Fotó: Bódyné Blaha Judit

A konferencia résztvevőit elsőként Kerékgyártó József Károly, a konferencia egyik szervezője köszöntötte. Dr. Hatala Pál, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület elnöke köszöntőjében a bronzöntés történetét, kialakulását, kohászatban betöltött szerepét méltatta, majd ünnepélyesen megnyitotta a konferenciát.

Az előadások előtt megemlékezést tartottak az elhunyt, harangkutatót segítő társaikról. Millisits Máté András művészettörténész, muzeológus emlékezett meg prof. dr. Török József róm. kat. teológus egyháztörténésről (1946–2020) és dr. Pákozdi István róm. kat. teológus egyháztörténésről, főiskolai tanárról (1955–2022). Kerékgyártó József Károly harangkutató Dr. Ötvös László ref. lelkész-költő-egyháztörténész (1930–2023) munkásságát méltatta. A megemlékezés után Dr. Elizabetha M. Zechenter angol nyelvű bemutatkozó előadása következett Millisits Endre szinkrontolmácsolásával.

A ppt-előadásban pár percben bemutatta a Zechenter családot. Külön diákon ismertette, hogy a Zechenter család tagjai a századok folyamán milyen foglalkozást műveltek. A rang- és ágyúöntők, kohászok, geológusok, só- és szénbányászok, katonai, papi, jogi (bírói, ügyvédi), irodalmi (költői, írói, műfordítói) és tudományos (orvosok, tudósok) hivatásokat többen egyidőben is gyakorolták. A konferencián összesen hat előadás és három rövid referátum hangzott el. Az angol nyelvű hallgatóknak Millisits Endre szinkrontolmácsolása, és az előre angol nyelvre fordított előadások kinyomtatott változata segített a konferencia előadásainak megértésében.

Dr. Elizabetha M. Zechenter,
Prof. Dr. Katarzyna Zechenter és
Kerékgyártó József Károly
Fotó: Bódyné Blaha Judit

Az első szekcióban Dr. Berecz Ágnes, az Országos Református Gyűjteményi Tanács elnökének vezetése alatt három előadást és egy referátumot mutattak be.

Az első előadást az Egerből érkezett Kerékgyártó József Károly harangkutató tartotta. A *Zechenter ágyú- és harangöntő család* című előadása során bemutatta a rainkweli Zechenter család származását, családfáját, melyen négyen ágyú- és harangöntőként, ketten harangöntőként szerepeltek. A családfa ágainak bemutatása után részletesebben Anton Zechenter (Zechenter Antal) budai ágyú- és harangöntő munkásságával ismerkedhetett meg a hallgatóság. Megtudhatták,

hogy Budán hol volt az ágyú- és harangöntő műhely s ott milyen művészi kivitelű ágyúk és harangok készültek. Bemutatásra került a budai Nagyboldogasszony templom (Mátyás templom) 300 éves Szentháromság és a 299 éves Mária harangja. Érdekes volt megtudni azt, is hogy egy budai harang a pesti városházán, egy pesti harang Budán, az ottani a városházán található.

Az előadás utolsó harmadában először Anton Zechenter nevezetes leszármazottait, köztük katona műfordítót, tábornokot, festőt, családfakutatót ismerhettük meg, végül a beszercebényai ág neves tagjaihoz kerülhettünk közelebb. Külön érdekesség volt, hogy a Zechenter család ezen ágának tagjai közül hat fő a beszercebényai Bányászati és Erdészeti Akadémia hallgatója volt, így lett belőlük kamara hivatalnok, bányatiszt, bányahatósági művezető, de volt, aki bányahatósági orvosként tevékenykedett.

A szekció második előadását Millisits Máté művészettörténész, muzeológus Szlezák László (1870–1953) és Szlezák Ráfael (1887–1959), az utolsó budapesti harangöntők címmel tartotta. Az előadásban bemutatásra került Szlezák László harangöntő cégének működése a pár fős harangöntő üzemtől kezdve a több száz főt foglalkoztató részvénytársaságon át az államosításig, majd bezárásáig. Megtudhattuk, hogy Szlezák László a legtermékenyebb harangöntőnk, aki élete során több ezer harangot öntött, melyek nagy része ma is használatban van. Az utókor számára megmentésre kerültek az ún. Szlezák naplók, vagyis Szlezák László harangöntő műhelynaplói, melyek tartalmazzák a harangmegrendeléseket, a fizetési részleteket, ajándékozásokat és természetesen a harangok méreteit, díszítvényeinek, feliratának leírásait. Az előadó bemutatta Szlezák Ráfaelt (1887–1959) is, aki Szlezák Lászlónál kezdte harangöntői pályáját, majd önállósítva magát saját harangöntő vállalatot alapított, melyet haláláig 1959-ig vezetett.

A szekció harmadik előadását Slíz Róbert, harangöntő *A legfiatalabb magyar harangöntő, Slíz Róbert* címmel mutatta be a közönségnek. Munkásságát ismertette megtudhattuk, hogy már kisgyermekként kapcsolatba került a harangok készítésének világával.

Az idők folyamán megtanulta a harangöntés műveleteit, a harangöntés mesterségét, melynek mottója: az „*Általunk készített harangok mindegyike külön-külön készül, így minden harangunk eredeti, egyedi kézműves műalkotás. Minden harangunk mögött több hónapos rejtett munka áll, ez a hosszas munka adja a lelkét minden harangnak*”.

Slíz Róbert előadó és Dr. Berecz Ágnes levezető elnök

Fotó: Bódyné Blaha Judit

A várhosszúréti harangöntő előadásának szemléltetésére négy kisebb harangot is elhozott a konferenciára, melyeket meg is szólaltatott. Az előadásában bemutatta a harangöntés műveleteit, a 2016-tól működő öntőműhelyében készült harangokat, és a harangfelújításait. Az öntőműhelyben nemcsak harangok, harangjátékok, hanem harang tartozékok: jármok, ütők, haranglábak és harangvillamosítások is készülnek. Szakmai tanácsadást nyújtanak a harangok üzemeltetésében, automatizálásában, az új harang öntésében meglévő harangok felújításában. Slíz Róbert elmondta, hogy szívesen tart harangöntő bemutatókat, melyek során kisebb 1,5–3 kg-os harangok öntésének is tanúi lehetnek a résztvevők.

A délelőtti előadásokat egy referátum zárta le. Káplánné Juhász Márta ny. okl. kohómérnök *Almásy harang* című referátuma bemutatta az Almásy család felemelkedését és címerhasználatát. A bemutatásra került kis harang a kétegyházi Almásy kastély harangja Walsér Ferenc által 1892-ben készült Budapesten. A referátor a harang feliratával kívánt jó étvágyat a jelenlévőknek: „*Ha szólok jöjjetek, jóízűen egyetek!*”

A Ráday- Ház éttermében elköltött közös ebéd után a résztvevők három előadást és két referátumot hallgathattak meg. A második szekciót Dr. Barna Gábor, prof. emeritus, a Szegei Tudományegyetem kutató professzora vezette le, aki köszöntötte a jelenlévőket, majd megemlékezett a Déli harangszó jelentőségéről, és

kifejezte reményét, hogy a harang, a harangszó és templomaink megmaradnak kultúránk becses elemeiként. A délután első előadójaként Dr. Fogarasi Zsuzsa, a Dunamelléki Református Egyházkerület kecskeméti Ráday Múzeumának vezetője „*A hidasi harang*” címmel tartott igen érdekes előadást, amelyben bemutatásra került a hányatott sorsú kis harang és a harangot használó egyházközösségek története.

A harang bemutatása során több kérdést is felvetett az előadó: Diszszonancia a harangtest vizuális elemei között. Katolikus vagy református? Hogyan került a katolikus harang a mohácsi református eklézsiához, majd hidasi reformátusokhoz? Miért van címer, és kinek a püspöki címere van a harangon? Az előadásból kiderült, hogy harang 1730-ban készült a (Graz-)Seckau Püspökség területén, Ernst Jakob von Liechtenstein-Kastelkorn püspöksége alatt. A címer a fent említett püspöké, melyet egyéb címerábrázolások bemutatásával sikerült az előadónak bizonyítania. Dr. Fogarasi Zsuzsa előadása végén még újabb kérdéseket tett fel: Ki és hol öntötte a harangot? Eredetileg melyik egyházközösség számára készült.

Hogyan került Ausztriából Magyarországra a harang? A kérdések megválaszolása még sok kutatást igényel. A második előadást a Debrecenből érkezett Horváth László gépészmérnök, harangkutató tartotta *Gondolatok a Pozdech típusú harangjármok védelme érdekében* címmel. Ismertette a Walsér Ferenc-féle harangfelfüggesztést és Pozdech József újfajta harangfelszerelését. A harangozási módok bemutatása során megtudhattuk, hogy mi a különbség a régi módú felülütős és az új alulütős rendszer között, mi a lengésszög hangképzésben betöltött szerepük. Az előadásban megismerhettük a harangjárm csapágyazási módjait, köztük a Pozdech József féle módszert. Külön diákon került bemutatásra a Pozdech-féle öntöttvas harangjárm. A kutató szomorúan állapította meg: „*Amíg a harangok egy része védett, addig a harangok tartozékai (járm, nyelv, tartószerkezet) semmiféle védeltséget nem élveznek*.” Magyarországon a harangok tartószerkezetének felújítása során ezek az öntöttvasjármok lecserélődnek egyszerű idomacél jármokra, a régi jármok ócskavasként végzik, jobb esetben, mint emlék kiállítják őket a templomban. A borús megállapítás ellenére külföldi jó tapasztalatokat, követendő példák sorát is bemutattott az előadó. Olasz, francia, német, svájci, és szlovák harangfelújítások képeivel bizonyította, hogy érdemes, és meg lehet menteni a régi típusú harangjármokat, így a Pozdech-féle jármokat is, csak akarat kérdése.

A szekció és a konferencia utolsó előadását Bajkó Ferenc budapesti harangkutató, a Magyar Harangok Honlapjának szerkesztője tartotta. A Buda-Pest városegysítést (1873) követő, 1914-ig tartó budapesti protestáns harangbeszerzésekről tartott előadást. Előadásának elején összefoglalta a városegysítés kori protestáns templomokat, és az azokban meglévő harangokat. Időrendi sorrendben ismertette a városegysítést követő egyházközösségek megalakulását, harangbeszerzéseit, így többek között Újpest, Buda és a Fásor utcai evangélikus, a Buda, Kispest, Csepel, Kőbánya és a Fásor utcai református templomok harangjait. A harangok ismertetése mellett azok öntőmestereiről is szólt. A harangöntő mesterek, mint Walsér Ferenc, Thury János és fia Ferenc és utódaik, végül Egry

Ferenc természetesen Budapesten működtek. Egry Ferenc 1909-ben vette át rövid időre a Thury öntőde vezetését, majd Budapestről Kisgyőre költözött, és ott működtette harangöntő műhelyét. A harangöntők közül nem maradhettek ki a soproni Seltenhoferek, akik 1903-ban a Hold utcai reformátusoknak, 1905-ben Fásori evangélikusoknak öntöttek harangokat. A békeidőszaknak és a harangbeszerzéseknek az I. világháború vetett véget. A harangok közel háromnegyede a rekvirálások áldozata lett. „*Az a harangállomány – mind méret, mind minőség tekintetében – nem került pótlásra*”. A konferencia délutáni előadásait követően kettő rövid referátum hangzott el. Bódyné Blaha Judit

Slíz Róbert harangöntő harangjai

Fotó: Kerékgyártó József Károly

nagybátyjáról, Blaha Jánosról, a csepeli Rincker harangöntő műhely művezetőjéről *A harangok is tudnak beszélni* címmel személyes élményeit megosztva tartott érzelmes visszaemlékezést.

Balázs Zoltán dorogi református lelkész *A dorogi református templom harangjainak és tartószerkezeteinek múltja és jövője* címmel tartotta meg referátumát. A referátumban bemutatásra került a dorogi református gyülekezet 1921-ben történt megalakulása, a református templom építése, mely 1936-ban készült el. Az előadó ismertette az új harangok beszerzését is. A referátum harmadik részében megtudhattuk, hogy a gyülekezet 100 éves jubileumára (2021) a haranglábát és a harangokat felújították, s

a leszerelt harangjármok, ütők újabb feladat elé állították az egyházközösséget. Mi legyen a leszerelt ipartörténeti emlékekkel? Egyöntetű vélemény, „*újítsuk fel, restauráljuk ezeket az emlékeket és állítsuk ki a templomban, megőrizve az utókor számára*”. Ilyen reménytel gondolattal zárult a referátum és maga a konferencia is.

A rendezvény végén Kerékgyártó József Károly bezárta a konferenciát, majd minden jelenlevőt a kísérő programra invitált. Ezt követően a résztvevők átsétáltak a Kálvin téri Református templomba, ahol Millisits Máté kalauzolta az érdeklődőket. Bemutatta a Kálvin téri református egyházközösség létrejöttét, majd ismertette a templom építéstörténetét.

Homolya Dávid orgonaművészől ismerték meg a résztvevők a református templom orgonájának történetét, működését, majd egy rövid rögtönzött koncert keretében bemutatta az orgonahangzását is. Az első orgonaszót a református résztvevők közös zsolnárekléssel kísérték. A kis koncert után a látogatóknak lehetősége volt az orgona megtekintésére. A kiegészítő program során az érdeklődők Millisits Máté vezetésével megtekinthették a templom kriptáját, majd az emeleten a Róth Miksa által készített üveglablakokat.

Kerékgyártó József Károly harangkutató

A Jászkun Hármaskerület Kézi aratóversenye Kunmadarason

Tikkasztó nyári hőség van. Ilyenkor sokan a strandon a vízparton keresik a vízcsobbanás hűsítő erejét. Mások a hűvös szobában a klíma vagy a ventilátor bekapcsolásával teszik elviselhetőbbé a napot. Eszembe jutnak a gyerekkori tanyasi élményeim. Az

„Hossó Imre kedden éjjel két hold búzát levágott.
Mire pirkadt a gépéről nagy boldogan leszállott.
Vörös Csillag Sallaija mosolyog,
Jól van fiam ez aztán derek dolog.”
(dallam: Virágéknál ég a világ)

„Lévai Milcsi a kévéket szaporán rakogatja,
Vörös csillag téesz tagja
Magát el nem hagyja. Egyszázötven százalékra dolgozott,
Sokk keresztet fel is sorakoztatott.”
(dallam: Virágéknál ég a világ)

„T. Kiss Mihály brigádjában figyelj Vári csapat,
Jól dolgozol, a munkában soha ne hagyj magad.
Sej, csak az a baj, nem fogadsz szót, azt a fékomadtát,
Pedig már csasztuska nélkül nem ér egy fabatkát.”
(dallam: megismerni a kánaszt)

Azóta már sok idő eltelt. A hetekig tartó aratást most szinte napok alatt elvégzik a munkagépek. Most a „nyeregben” ülő traktorosnak, a munkát irányítónak a figyelmére van szükség. Igaz ez sem könnyű 30–35 fokban.

A 2005-től megrendezett jászkunhármaskerületi aratóversenyre most a Nagykunságon került sor. Az idei nyáron július 8-án Kunmadarason

Fazakas László lelkész, Hubai Imre elnök, Kovács Sándor országgyűlési képviselő, Balogh Marianna polgármester, és Gőz András igazgató az aratóverseny megnyitó ünnepségén

Fotó: Lengyel Máté

aratógép, a kombájn áldásos munkáját meglepéssel nézték a felnőttek. Mennyivel könnyebb az aratás, mint régebben – mondogatták az 1950-60-as években a felnőttek. Nem kell már kiskaszával aratni. Igaz a kévékötés lassabban szorult ki a nyári munkák közül. Még a mi karcagpusztai tanyánknál is megállt a cséplőgép, melyet körbevett az aratók hada. Volt ott kévehordó, adogató, zsákosember, törekhordó, szalmahordó. Mindenki végezte a ránháruló feladatot és a nap végére megteltek a zsákok, elkészült a szalmakazal, hogy legyen élelem egész évre, és alom az állatoknak. Napközben „fröstököltek”, délben jól esett az étel, hogy legyen erejük a további munkához. Egy kis beszélgetés, tréfálkozás és néhány perc szunyókálás a fa alatt is belefért a pihenő időbe. Az első termelőszövetkezetekben az 1951–52-es években a csasztuskákat betanuló iskolásokat is kivitték a brigádtanyákra, és szerepeltették. Túrkeven volt, aki még napjainkban is emlékszik néhány csasztuskára:

Kislány gamóval

Fotó: Lengyel Máté

gyűltek össze a hagyományörzők, hogy felidézzék a 20. század elején dívott aratást. A kunmadarasi önkormányzat és a helyi Honismereti Egyesület hívta és várta a XVII. kézi arató versenyre a csapatokat a jászkunhármaskerületi településekről. E meghívást Alattyán, Jánoshida, Jászberény, Jászboldogháza, Jászszentandrás, Kiskunfélegyháza, Kiskunlacháza, Kunszentmárton és Szank hagyományörzői fogadták el. Ugyancsak részt vett a rendezvényen Horgos testvértelepülés csapata is. Az érkező vendégeket a Molnár László népzeneész által megszólaltatott tárogató hangja fogadta.

A versenyzőket Balogh Marianna polgármester, Hubai Imre, a megyei közgyűlés elnöke és F. Kovács Sándor országgyűlési képviselő köszöntötte. Az előttük álló munkára Fazakas László református lelkész adott áldást. A csapatok felvonulva mentek az aratásra kijelölt táblához. Velük együtt tartottak a kunmadarasi pásztortorok lovas- és szürke marha-húztaszekéren. A verseny elmaradhatatlan

tudást, és összemérik azt a többiekével. (Bízunk benne, hogy a következő kézi aratóversenyen a többi

bekötötték. A „kévék” összehordásával egyre szaporodtak a keresztek. A tábla végén az asszonyok ideiglenes

Időben kell elkezdeni!

Fotó: Lengyel Máté

nagykun település csapatai is részt vesznek.) A férfiak elhozták a kaszavető üllöt, a kalapácsot, hogy a kaszát

asztalon megterítették, hogy felidézzék és megkóstoltassák a zsúrrival, az aratókkal és a kíváncsiskodókkal

Ökrös fogat

Fotó: Lengyel Máté

szereplői, a kapitányok és a néprajzosok alkotta zsűri, és más vendégek is érdeklődve követték a csapatokat. 11 település aratói jöttek el, hogy megmutassák az elődeiktől örökölt

megfenjék, majd hozzáértéssel „vágják a rendet” a búzatáblában. Az asszonyok, fiatalabb lányok a „kákóval”, „gamóval” vagy sarlóval szedték a marokot, és a szárból összefont kötélbe

az alkalomhoz illő aratási ételeket. Volt itt meggyeles, vízicibere, pötyő, aludtej, öregtészta, kukoricamálé, bodag, ablakoskalács, parasztkenyér, kolbász, szalonna és sorolhatnánk

tovább. Az alattyániak 50 idős asszonyt kérdeztek meg a „menü” összeállításához. Egy-egy kupica házipálinka kínálása sem maradt el. A jászberényi hagyományörzők még dalra is fakadtak. A Jász banda kísérte őket. A Kiskunfélegyházáról érkezett Halesz csapat aratókaszorút és búzából font kalászdísz is hozott magával, hogy minél hitelesebben idézzék fel az eseményt. A kunmadarasiak faragott táblán hirdették a csapatuk nevét. Az aratóverseny csapatai a régi parasztviseleti darabokat is magukra öltötték. A férfiak többsége bőgatyában, borjúsájú ingben mesterien fogta a kaszát, és egykettőre kész lett a kiszabott pászma aratásával. A zömmel képfestő szoknyában, fehér blúzban szorgoskodó asszonyok terítékéről hamar elfogytak a finomságok, csakúgy, mint a kannából kínált friss víz. A munka elvégzésével mindenki az enyhelyre vonult. Ez pedig egy nagy sátor alatt és egy hangár előterében adatott meg. Mert hogy az egész rendezvény a kunmadarasi orosz repülőterületén zajlott. Aki korábban még

Generációk

Fotó: Lengyel Máté

üresen állnak, másrészt terménytarolásra használják azokat az objektumokat. Időközben Kunmadaras Nagyközség Önkormányzata tulajdonába került a repülőter.

együtt énekeltek az előadók (Sánta Zsolt, Magyar Rózsa). A Jász banda muzsikájára egyesek tánca is perdültek. Igazán jó hangulatban töltötte ezt a napot a mintegy 300 fős

Munkában a „nagybőgő”
Fotó: Örsi Julianna

nem járt itt, az is tudta, hogy ezt a magyar állam építtette az 1940-es években, majd az orosz megszállás-kor ők vették birtokba. Ki tudja, hány és milyen típusú repülőgépek és más hadifelszerelések, anyagok voltak ezekben a hangárokból, és más építményekben az 1991-es kivonulásukig (1991. április 27.). Ma egyrészt

Ivás kupatetőből

Fotó: Lengyel Máté

Délben az „aratóbandákat” és a meghívott vendégeket a házigazdák a kunsági étrendben első helyen szereplő birkapörkölttel kínálták. A köret és a kalácsok, tészták is az asztalra kerültek. Mindenki jóízűen falatozott. Majd megteltek a nagysátor pad-sorai, hogy művészek produkcióit hallgassák. A közönség is gyakran

közönség. Mindenki örömmel fogadta a berekfüdői néptáncosok és a kunmadarasi óvodások alkalomhoz illő műsorát. A viruló és a megszeppenő gyerekarok egyaránt mutatták, hogy a nagynyilvánosság előtt való bemutatkozásuk emlékezetes marad számukra később is. Mindenki kívárta az eredményt is.

A jászszentandrasi arató banda

Fotó: Bathó Edit

A zsűri arany és ezüst minősítéssel jutalmazta a csapatokat.

Arany minősítést kaptak:

- 1.) Kunszentmárton – Nagykun csapat
- 2.) Jászboldogháza csapata
- 3.) Kiskunfélegyháza – Selymesért Egyesület csapata
- 4.) Kunmadaras csapata
- 5.) Alattyáni Solymok csapata
- 6.) Jánoshida Búzavirág csapata
- 7.) Jászági Hagományörző Egylet csapata, Jászberény

Ezüst minősítést kaptak:

- 1.) Szank csapata
- 2.) A horgosi csapat, Vajdaság
- 3.) Kiskunfélegyháza – Haleszi Gazdakör csapata
- 4.) Jászzentandrási csapata

Az oklevél mellé a helyi önkormányzat helyi értékeket tartalmazó csomaggal kedveskedett. A jász-, kunkapitányok és egyéni felajánlók adományai is gazdára találtak. A csapatok mellett díjazták, a legidősebb, a legfiatalabb,

Munkában a zsűri

Fotó: Lengyel Máté

a legprofibb aratókat. A legidősebb arató a 84 éves Fózser Tibor (Jászboldogháza), a legjobb kaszás Bolla János (Jászberény), a legfiatalabb marokszedő Fekete Zsóka (Kiskunfélegyháza) volt. A generációk közötti tudás átörökítése tehát megvan a Jászkunágban. Külön díjban részesült például a tarlón mezítláb arató Seregély Imre (Kunmadaras) is. (A tarlón a mezítlábjárás bizony nem könnyű lépegetés.) Ugyancsak díjazták a vezérfogatos Barta Sándor (Kunmadaras), a csikós Szappanos Tibor és két madarasi kisgyermek – Nagy Lilien és Nagy Benett – szereplését.

Balogh Marianna polgármester asszony átadja a vándor gamót Nemes József emeritus jászkapitánynak
Fotó: Lengyel Máté

A rendezvény tehát elérte célját. A csapatok felidéztek a legnehezebb paraszti munkát, az aratást, megmutatták tudásukat. Arról is meggyőződhetünk, hogy a hagyományörzés jó kezekben van a Jászkunágban. Mind a települések irányítói, a kun- és jászkapitányok, mind a honismereti munkát végzők, mind a néprajzi szakemberek szívvel-lélekkel szervezik, erősítik az összetartozást, a lokális tudatot, végső soron a magyar nemzeti tudatot

Dr. habil. Örsi Julianna
társadalomkutató

„Küry Klára Veszprémben és Kolozsváron”

A Jászdózsán élő Kóródi Anikó Zsuzsanna operaénekesnő 2021-ben jelentette meg a *Küry Klára azt üzenté...* című nagy sikerű könyvét, amelyet azóta már Magyarország több városában is bemutatott. A jászkiiséri születésű Küry Klára operetténekesnőt a 20. század eleji Népszínház koronázatlan királynőjeként tisztelték rajongói, és sokszínű művészi munkássága meghatározó volt a magyar színházi világban.

Kóródi Anikó Zsuzsanna 2023. június 8-án a Veszprémben megrendezett ünnepi könyvhéten mutatta be Küry Klára operett primadonnáról szóló könyvét az érdeklődő közönségnek.

Ugyancsak 2023 júniusában egy kedves meghívásnak eleget téve, Kolozsváron is bemutatásra került Kóródi Anikó nagybecsű könyve. A művésznő a kolozsvári Kőváry László Honismereti Kör 30 éves jubileumára kapott

vendégszeretettel. A látogatás azért is különleges volt, mert Kóródi Anikó apai családja is Erdélyből származik.

Kóródi Anikó operaénekes *Fotó: J.Sz.*

A könyv bemutatójára június 10-én, szombaton 10 órakor került sor a Horea úti Református templom gyülekezeti termében. Kóródi Anikó vetített képes előadás keretében idézte

Kóródi Anikó a Kőváry László Honismereti Kör tagjaival Kolozsváron *Fotó: J.Sz.*

meghívást a kör elnöknőjétől, Kiss Margittól, akivel már több mint húsz éves baráti kapcsolatot ápol. Unokahúgával együtt közel három napot töltöttek a szép „Kincses Kolozsváron”, és élvezték a Kőváry László Honismereti Kör és elnöknőjének

fel Küry Klára gazdag művészi pályafutását, külön kiemelve a régi kolozsvári Nemzeti Színházban eltöltött időszakát.

A bemutató közös ebédrel és hangulatos baráti beszélgetéssel zárult.

K.A.Zs.

Lapunk szerzői

- Bán Andrea**
néprajzkutató, Törökszentmiklós
- Bognár Mária**
újságíró, Budapest
- Csörgő Terézia**
ny. középiskolai tanár, Jászberény
- Kerégyártó József**
harangkutató, Eger
- Kóródi Anikó**
operaénekes, Jászdózsza
- Kovács Béla**
a Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság projekt menedzsere, Jászfényszaru
- Kovács János**
helytörténeti kutató, Mesterszállás
- Metykó Béla**
helytörténeti kutató, Jászberény
- Dr. Örsi Julianna**
társadalomkutató, ny. múzeumigazgató, Túrkeve
- Székelly Gábor Zoltán**
helytörténeti kutató, magángyűjtő, Fülöpszállás
- Szöllősi Sándor**
emeritus jászkapitány, Jánoshida
- Tajti-Hajós Sándor** amatőr költő, Túrkeve
- Ufer Sárközi Ágnes**
helytörténeti kutató, Jászberény
- Veresgyházi Béla**
ny. gimnázium-igazgató, Tápiószéle

LAPZÁRTA

Rendszeres és alkalmi szerzőink figyelmébe ajánljuk, hogy a következő lapszámunk 2023 októberében jelenik meg. A kéziratokat és a fotókat elsősorban e-mailen legkésőbb 2023. szeptember 21-ig kérjük eljuttatni a szerkesztőségbe.

Lapunk a Nemzeti Kulturális Alap Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiuma, a Jászsági Önkormányzatok Szövetsége és a személyi jövedelem adó 1 %-nak támogatásával jelenik meg.

REDEMPTIO

A jász és kun települések honismereti lapja

Megjelenik kéthavonta

Kiadja a Jász Múzeumért Alapítvány

Felelős szerkesztő: Hortiné dr. Bathó Edit

A szerkesztőbizottság tagjai: Bugyi Gábor,

Kókai Magdolna, Papné Varga Bernadett

Előkészítési munkák: Bugyi Gábor,

Papné Varga Bernadett

A kiadó és a szerkesztőség címe:

5100 Jászberény, Táncsics M. u. 5.

Tel./fax: 57/502-610

E-mail: jaszmuzeum@gmail.com

www.jaszmuzeum.hu

ISSN 1218-9553

Nyomdai kivitelezés: Creativ Color Stúdió

Kft. Tel.:30/230-4521 • www.ccstudio.hu